

PŘEDKLÁDACÍ ZPRÁVA

A. Důvod předložení

Vláda České republiky projednala na svém jednání dne 12. listopadu 2008 materiál Ministerstva financí č. j. 1682/08 „Návrh monitoringu hospodaření obcí a návrh na zrušení usnesení vlády České republiky č. 346 ze dne 14. dubna 2004 o regulaci zadluženosti obcí a krajů pomocí ukazatele dluhové služby“ a přijala k tomuto materiálu usnesení č. 1395, jímž schválila postup při monitoringu hospodaření obcí. Současně uložila ministru financí, aby po vyhodnocení všech podkladů oslovil dopisem obce s vyšší mírou rizika hospodaření, tj. ty obce, jejichž ukazatel celkové likvidity je v intervalu $<0; 1>$ a zároveň podíl jejich cizích zdrojů k celkovým aktivům je vyšší než 25 % včetně, a požádal o zdůvodnění neuspokojivého stavu a o stanovisko zastupitelstva obce. Vláda zároveň uložila ministru financí informovat vládu vždy nejpozději k 30. září každého kalendářního roku o výsledcích monitoringu hospodaření obcí.

V souvislosti se změnami v účetnictví veřejného sektoru, které nabyly účinnosti od 1.1.2010, bylo usnesení vlády č. 1395/2008 novelizováno usnesením č. 695 ze dne 29. září 2010, přičemž se změny týkaly zejména algoritmů soustavy ukazatelů monitoringu.

B. Výsledky monitoringu – souhrnné

Do monitoringu hospodaření obcí za rok 2011 bylo z celkového počtu 6 246 zahrnuto 6 243 samosprávných obcí. Obce **Hošťalovice (okres Chrudim), Sibřina a Všestary (okres Praha-východ) nemohly být hodnoceny**, neboť do ukončení zpracování v centrálním systému účetních informací státu nepředaly svou řádnou účetní závěrku za rok 2011. Monitoring hospodaření obcí je založen na sledování soustavy informativních a monitorujících ukazatelů (SIMU) u jednotlivých obcí a jimi zřízených příspěvkových organizací, přičemž za zásadní ukazatele jsou považovány ukazatel celkové likvidity a ukazatel podílu cizích zdrojů k celkovým aktivům. Výsledky monitoringu jsou následující:

- **monitorující ukazatel podílu cizích zdrojů k celkovým aktivům** byl u **206 obcí** (3,3 %) vyšší než 25,0 %, z toho 178 obcí byl podíl v intervalu 25,0 – 50,0 %. Oproti roku 2010 jde na první pohled o značný nárůst, neboť nad sledovanou hranici 25,0 % bylo v tomto roce 139 obcí (2,2 %). Nárůst byl zapříčiněn zejména odpisy dlouhodobého majetku obcí, čímž v některých případech došlo ke značnému snížení hodnoty jmenovatele – Aktiv celkem, jelikož ukazatel od r. 2010 zachycuje hodnoty Netto. Nebýt tohoto vlivu, došlo by dokonce k mírnému meziročnímu poklesu počtu obcí, které překročily hranici 25,0 %. Až na tři výjimky se jedná o obce do 4 000 obyvatel. Vysoké hodnoty ukazatele jsou, podobně jako v minulých letech, způsobeny převážně povinným předfinancováním investičních projektů u malých obcí, na něž mají obce přislíbenou podporu z fondů EU.

- **monitorující ukazatel celkové likvidity** byl u **559 obcí** (8,9 %) v kritickém intervalu $<0; 1>$. Oproti roku 2010 se jedná o pokles o téměř 14 %. Zhruba 72 % obcí z celkového počtu vykazovalo hodnotu vyšší než 2,0. Tento podíl se meziročně nezměnil. I nadále je jednou z hlavních příčin vykazování nízké hodnoty likvidity zejména způsob účtování o přijatých transferech (dotacích), nikoliv špatná hospodářská situace jednotlivých obcí.

- **informativní ukazatele** jsou ze své povahy doplňujícími ukazateli. Z tohoto důvodu nejsou v předloženém materiálu komentovány.

Při sledování **obcí s rizikovým hospodařením** (tj. obcí, jejichž ukazatel celkové likvidity byl k 31. 12. 2011 v intervalu $<0; 1>$) podle jednotlivých krajů lze, stejně jako v předchozím období, sledovat významnou diferenciaci. Nejvyšší procentní podíl rizikových obcí nadále vykazuje Zlínský kraj s 19,3 % a nejnižší podíl Jihočeský kraj s 5,63 %.

Do kategorie **obcí s vyšší mírou rizika hospodaření** (tj. obcí, u nichž hodnoty obou monitorujících ukazatelů k 31.12.2011 nabývaly kritických hodnot) bylo zařazeno **84 obcí** (viz Příloha č. 1). Tato hodnota znamená meziroční nárůst o 22 obcí, přičemž opakovaný výskyt je zaznamenán u 27 obcí. Nově se tak do nejrizikovější skupiny zařadilo **57 obcí**.

V každém kraji, kromě hl. m. Prahy, se vyskytuje alespoň 1 obec s vyšší mírou rizika hospodaření. Z tohoto hlediska nepozorujeme výraznou diferenciaci mezi jednotlivými kraji. Hodnoty se pohybují od 0,74 % z celkového počtu obcí v kraji Jihomoravském až po 2,44 % v kraji Pardubickém.

**Počty obcí s rizikovým hospodařením a obcí s vyšší mírou rizika hospodaření
v rozdělení podle krajů k 31. 12. 2011**

Kraj	Počet hodnocených obcí	Počet obcí s rizikovým hospodařením (z intervalu celkové likvidity <0;1>)	%	Počet obcí s vyšší mírou rizika hospodaření	%
	1	2	sl. 2/ sl. 1	4	sl. 4/ sl. 1
Hl. m. Praha	1	0	0,00	0	0,00
Středočeský	1 142	93	8,14	14	1,23
Jihočeský	622	35	5,63	7	1,13
Plzeňský	501	45	8,98	5	1,00
Karlovarský	131	13	9,92	3	2,29
Ústecký	354	31	8,76	5	1,41
Liberecký	215	21	9,77	3	1,40
Královéhradecký	448	31	6,92	4	0,89
Pardubický	450	39	8,67	11	2,44
Vysočina	704	60	8,52	7	0,99
Jihomoravský	672	51	7,59	5	0,74
Olomoucký	398	51	12,81	7	1,76
Zlínský	305	59	19,34	7	2,30
Moravskoslezský	300	30	10,00	6	2,00
Celkem	6 243	559	8,95	84	1,35

Zdroj: CSÚIS, aktuální k 6. 4. 2012

Meziroční nárůst počtu obcí s rizikovým hospodařením znamenal zvýšení podílu obcí s rizikovým hospodařením na celkovém počtu obcí v jednotlivých krajích. Stejně jako v minulém roce byl nejvyšší podíl vykázan ve Zlínském kraji, kde do této skupiny spadá téměř každá pátá obec¹, nicméně podíl obcí s vyšší mírou rizika hospodaření dosahuje nejvyšších hodnot v Pardubickém kraji.

Nejvíce obcí s vyšší mírou rizika hospodaření se v roce 2011 nacházelo opět ve velikostních kategoriích obcí s počtem obyvatel od 201 do 1 000 (50 obcí z celkových 84, viz

¹ Z hlediska ukazatele celkové likvidity hraje důležitou roli fakt, že obce Zlínského kraje disponovaly k 31. 12. 2011 nejnižší hodnotou krátkodobého finančního majetku (i oběžných aktiv) ze všech krajů v přepočtu na 1 obyvatele, zatímco v případě hodnoty krátkodobých závazků jsou zhruba ve středu sledovaného souboru. Tzn. obce Zlínského kraje se z hlediska krátkodobých závazků nijak významně neodlišují od obcí jiných krajů. Rozdíl spočívá zejména v objemu disponibilního finančního majetku (i oběžných aktiv), což může souviset jednak s relativně nízkými příjmy, ale také s rozdílnými preferencemi vedení obcí ohledně držení krátkodobého majetku. Naopak např. obce Jihočeského kraje patří mezi příjmově nejsilnější obce v přepočtu na 1 obyvatele, podobně jako v případě hodnoty finančního majetku a z pohledu krátkodobých závazků vykazují nižší hodnoty než obce Zlínského kraje. V neposlední řadě může hrát svou roli i kvalita poskytované metodické podpory ze strany příslušného kraje.

sl. 6 níže uvedené tabulky). V těchto velikostních kategoriích se nachází i nejvyšší počet obcí s rizikovým hospodařením (299 obcí z 559, viz sl. 4 tabulky). V relativním vyjádření je ovšem nejvyšší podíl obcí s rizikovým hospodařením ve velikostních kategoriích nad 1 000 obyvatel.

Souhrnný přehled o zadluženosti obcí a přehled rizikových obcí k 31. 12. 2011 podle velikostních kategorií obcí

Velikostní kategorie (počet obyvatel obce)	Počet obcí	Počet zadlužených obcí	%	Počet obcí s rizikovým hospodařením (z intervalu celkové likvidity <0;1>)	%	Počet obcí s vyšší mírou rizika hospodaření	%
	1	2	sl. 2/sl. 1	4	sl. 4/sl. 1	6	sl. 6/sl. 1
1 - 100	481	99	20,6	19	4,0	2	0,4
101 - 200	1 052	297	28,2	72	6,8	15	1,4
201 - 500	1 964	796	40,5	172	8,8	29	1,5
501 - 1 000	1 355	778	57,4	127	9,4	21	1,5
1 001 - 2 000	725	504	69,5	88	12,1	11	1,5
2 001 +	669	615	91,9	81	12,1	6	0,9
celkem	6 246	3 089	49,5	559	8,9	84	1,3

Zdroj: CSÚIS, aktuální k 6. 4. 2012

V souladu s usnesením vlády České republiky č. 1395/2008 (bod III./1.), ve znění usnesení č. 695/2010, byl obcím, které byly k 31. 12. 2011 zařazeny mezi obce s vyšší mírou rizika hospodaření, přičemž v předchozích letech do této skupiny nespádaly, zaslán dopis ministra financí se žádostí o zdůvodnění a o stanovisko zastupitelstva obce. Jednalo se celkem o 56 obcí (vč. obce Strážné, která do této kategorie byla zařazena už za rok 2009, ale své vyjádření neposkytla). Dále bylo dopisem ministra financí osloveno 25 obcí, které se ve skupině obcí s vyšší mírou rizika hospodaření vyskytly opakovaně. Z tohoto důvodu u nich nebylo zdůvodnění a stanovisko zastupitelstva obce požadováno, ale byly vyzvány, aby Ministerstvo financí informovaly v případě, že v průběhu hodnoceného roku došlo k jakékoliv nové zásadní skutečnosti negativně ovlivňující hospodářskou situaci obce. Oslovena nebyla obec Prameny, u níž po celý rok zajišťoval správu obce správce jmenovaný Ministerstvem vnitra, obec Klučov, která mezi obce s vyšší mírou rizika hospodaření spadá jen v důsledku prokazatelně chybného účtování a obec Horní Skrýchov, jejímž jediným závazkem byly „nevypořádané“ přijaté dotace.

Přehled obcí zařazených do skupiny obcí s vyšší mírou rizika hospodaření v rozdělení podle krajů² je následující:

		Obec													
Kraj	Středočeský	Městys Cerhenice	Obec Doubravčice	Obec Hostín u Vojkovic	Obec Jizbice	Obec Klučov	Město Liběchov	Obec Měňany	Obec Mukařov	Obec Nový Jáchymov	Obec Ondřejov	Obec Předměřice nad Jizerou	Obec Rohozec	Obec Sluhy	Městys Sovínky
	Jihočeský	Obec Horní Skřýčkov	Obec Chlumany	Obec Lažánky	Obec Majdalena	Obec Pistina	Obec Střížovice	Obec Světec							
	Plzeňský	Obec Dobříč	Obec Hošťka	Obec Rybnice	Obec Strašice	Obec Zbůch									
	Karlovarský	Obec Bublava	Obec Nebanice	Obec Prameny											
	Ústecký	Obec Hrobce	Obec Janská	Obec Nová Ves	Obec Vrutice	Obec Žitenice									
	Liberecký	Obec Chotyně	Obec Kořenov	Město Raspenava											
	Královéhradecký	Obec Dětenice	Obec Hřibojedy	Obec Strážné	Obec Velká Jesenice										
	Pardubický	Obec Bor u Skutče	Obec Dolní Roveň	Město Horní Jelení	Obec Hroubovice	Obec Libchavy	Obec Podhořany u Ronova	Obec Podůlšany	Obec Semín	Obec Sudslava	Obec Třebosice	Obec Vlčkov			
	Vysočina	Obec Čiměř	Obec Lhotice	Obec Lhotka	Městys Kamenice	Obec Menhartice	Město Náměšť nad Oslavou	Obec Pohled							
	Jihomoravský	Obec Březina	Obec Lomnička	Obec Nemochovice	Obec Radějov	Městys Svitávka									
	Olomoucký	Obec Čermotín	Obec Krčmaň	Obec Oskava	Obec Skalička	Obec Turovice	Obec Velká Kraš	Obec Vlčice							
	Zlínský	Obec Bělov	Obec Dolní Bečva	Obec Košíky	Obec Lubná	Obec Machová	Obec Pržno	Obec Valašská Senice							
	Moravskoslezský	Obec Belá	Obec Bruzovice	Obec Divčí Hrad	Obec Mladecko	Obec Mořkov	Obec Nové Lubčice								

C. Vyhodnocení dopisů obcí

Ministerstvo financí obdrželo vyjádření celkem 64 obcí (z 81 oslovených obcí). Z 56 obcí, které byly o stanovisko požádány se vyjádřilo všech 56 obcí.

Po analýze všech dostupných podkladů byly obce s vyšší mírou rizika hospodaření rozčleněny do čtyř kategorií podle hlavních příčin jejich relativně vysokého stavu závazků. Největší rizika z pohledu Ministerstva financí plynou z kategorií 3 a 4, relativně méně závažná pak z kategorií 1 a 2, do nichž je zahrnuta většina sledovaných obcí. Stejně jako v minulém roce byla ponechána kategorie, do níž jsou zařazeny obce, které byly do skupiny obcí s vyšší mírou rizika hospodaření zařazeny zejména z důvodu chybného účtování, což souvisí s faktem, že v roce 2011 pokračovala účetní reforma, které se účetní jednotky přizpůsobují.

² kraje řazeny dle klasifikace NUTS 3, obce abecedně

Kategorie:

- 1) povinné předfinancování a financování projektů podpořených z evropských fondů nebo národních dotačních titulů;
- 2) investiční projekty pro rozvoj obce (pořízení majetku, rekonstrukce infrastruktury, bytových jednotek apod.) dotačně nepodpořené;
- 3) investiční rozhodnutí na základě chybných předpokladů, smluvně neošetřených;
- 4) porušení rozpočtové kázně – neplnění podmínek poskytnutí dotace;
- 5) chybné účtování.

Důvodem pro vymezení výše uvedených kategorií je zobecnění hlavních důvodů, proč se u sledovaných obcí rizika vyskytují. Přestože je u některých obcí těchto důvodů více obce jsou zařazeny vždy pouze do jedné kategorie podle dominantní příčiny. Je třeba také poznamenat, že jednotlivé příčiny spolu často úzce souvisí a vzájemně se ovlivňují.

ad 1) Nejpočetnější skupinu obcí, u nichž je hlavní příčinou rizikového hospodaření **předfinancování a financování projektů** podpořených z evropských fondů nebo národních zdrojů (převážně bankovním či dodavatelským úvěrem, případně ke konci roku nedošlo k vypořádání poskytnuté dotace) tvoří obce Bělá, Bělov, Bor u Skutče, Bruzovice, Březina, městys Cerhenice, obce Černotín, Dětenice, Dolní Roveň, Doubravčice, Chlumany, město Horní Jelení, obce Horní Skrýchov, Hostín u Vojkovic, Hošťka, Hříbojedy, Janská, Jizbice, městys Kamenice, obce Kořenov, Košíky, Krčmaň, Lažánky, Lhotka, město Liběchov, obce Libchavy, Lomnička, Lubná, Machová, Mořkov, Nemochovice, Nová Ves, Nové Lublice, Majdalena, Mukařov, Ondřejov, Pístina, Podůlšany, Pržno, Předměřice nad Jizerou, Radějov, město Raspenava, obce Rohozec, Semín, Skalička, Sluhy, městys Sovínky, obec Strašice, městys Střížovice, obce Sudslava, Světce, městys Svitávka, obce Valašská Senice, Velká Jesenice, Velká Kraš, Vlčkov, Vrutice, Zbůch a Žitenice (celkem 59 obcí).

ad 2) Nákladné **investiční projekty pro rozvoj obce**, které nespádají do předchozí kategorie (nebyly dotačně podpořeny nebo nejde o předfinancování), zcela nebo z části ovlivnily zařazení obcí Číměř, Dobříč, Dolní Bečva, Hrobce, Hroubovice, Chotyně, Lhotice, Menhartice, Mladecko, města Náměšť nad Oslavou, obcí Nový Jáchymov, Oskava, Podhořany u Ronova, Rybnice, Strážné, Třebosice a Vlčice do skupiny obcí s vyšší mírou rizika hospodaření (celkem 17 obcí).

ad 3) Především v důsledku **investičního rozhodnutí učiněného na základě chybných předpokladů** byly mezi obce s vyšší mírou rizika hospodaření zařazeny obce Měňany a Prameny (celkem 2 obce).

ad 4) Mezi obce, jejichž hospodaření je zatíženo **nařízeným odvodem do státního rozpočtu** za porušení rozpočtové kázně lze zařadit obce Bublava, Dívčí Hrad, Nebanice, Pohled a Turovice (celkem 5 obcí).

ad 5) Zejména v důsledku **chybného účtování** byla do skupiny obcí s vyšší mírou rizika hospodaření zařazena obec Klučov.

Stejně jako v minulých letech byly pro všechny obce s vyšší mírou rizika hospodaření a rizikovým hospodařením identifikovány tři kategorie rizik, které mohou ohrozit hospodářský vývoj těchto obcí, jelikož tyto obce často disponují pouze slabými, bezprostředně použitelnými finančními rezervami.

Rizika:

- 1) nižší inkaso daňových příjmů oproti předpokladům státního rozpočtu a rozpočtu obce (zejména příjmy získávané podle zákona o rozpočtovém určení daní),
- 2) potřeba řešení náhlých výdajových potřeb (nepojištěná/nepojistitelná rizika),
- 3) nedodržení podmínek poskytnuté (přislíbené) dotace.

D. Závěr

Na základě vyhodnocení všech dostupných podkladů je možné konstatovat, že z hlediska platební schopnosti jsou nadále nejvíce ohroženy obce, jimž byl nařízen odvod za porušení rozpočtové kázně a obce, které učinily investiční rozhodnutí na základě chybných předpokladů, což spolu mnohdy úzce souvisí. Oproti předchozímu roku byl zaznamenán významný nárůst obcí v kategorii předfinancování a financování „dotačních“ projektů (ze 40 na 59). Tento nárůst je zapříčiněn zejména prvním použitím metody odpisování, kdy došlo u řady obcí k významnému poklesu Netto hodnoty dlouhodobého majetku.

I nadále spatřujeme největší rizika pro hospodářskou situaci obcí v nedodržení dotačních podmínek projektů podpořených z fondů EU, ale i z národních programů. Tato

rizika vyplývají jednak z pochybení v přípravné a realizační fázi, ale v případě „evropských“ projektů také z udržitelnosti projektu po stanovenou dobu, což vyžaduje každoroční vynakládání nemalých provozních výdajů z vlastních prostředků obce. Problémy mohou nastat zejména u malých obcí, které nedisponují dostatečným majetkem pro krytí případných nařízených odvodů či pro uhrazení projektu v plné výši, nedojde-li k proplacení dotace a také je u nich náročnější zajistit zdroje pro krytí provozních výdajů. Samotné předfinancování působí obcím nemalé finanční potíže, které se mohou takto dále prohloubit. Každé prodlení oproti stanovenému harmonogramu obcím navyšuje výdaje na realizaci projektu. Negativní vliv předfinancování na hospodářskou situaci zejména malých obcí dokládá už fakt, že 59 z 84 obcí zařazených za rok 2011 do skupiny obcí s vyšší mírou rizika hospodaření se do této skupiny dostalo zejména z důvodu realizace projektů podpořených dotacemi.

Většina obcí zařazených do skupiny obcí s vyšší mírou rizika hospodaření by se i přes výše uvedená rizika neměla dostat do vážných problémů se svou platební schopností, neboť se u nich identifikované riziko ukázalo pouze jako dočasné.

Vysoké riziko platební neschopnosti bylo k 31. 12. 2011 identifikováno a trvá u obcí **Bublava, Prameny a Turovice** (proti předchozímu roku je to o dvě obce méně). Tyto obce nedisponují dostatečnými rezervami pro včasné uhrazení splatných závazků vzniklých především z důvodu chybných investičních rozhodnutí nebo z nařízeného odvodu za porušení rozpočtové kázně.

Střední riziko bylo identifikováno u obcí **Dívčí Hrad, Hostín u Vojkovic, Hroubovice**, města **Liběchov**, obce **Menhartice**, městyse **Měňany**, obcí **Nebanice, Nová Ves, Nový Jáchymov, Pohled, Rybnice a Strašice**. Proti předchozímu roku se jedná o nárůst o dvě obce. Tyto obce jsou schopny se s veškerými závazky vypořádat za předpokladu, že u nich nenastane propad v příjmech nebo nedojde k náhlé výdajové potřebě.

I přes mírný pokles daňových příjmů v roce 2011 a významný pokles přijatých transferů od Regionálních rad regionů soudržnosti a transferů poskytnutých ze státního rozpočtu a státních fondů nedochází k významnému zhoršování hospodářské situace obcí, neboť obce na tyto nepříznivé podmínky ve svém rozpočtové hospodaření pružně reagují. Tento odpovědný přístup ze strany vedení obcí je dobrým předpokladem pro stabilní hospodářskou situaci většiny obcí i v dalších letech.

Výsledky monitoringu hospodaření obcí za rok 2012

A. Monitoring hospodaření obcí

Vláda České republiky projednala na svém jednání dne 12. listopadu 2008 materiál Ministerstva financí č. j. 1682/08 „Návrh monitoringu hospodaření obcí a návrh na zrušení usnesení vlády České republiky č. 346 ze dne 14. dubna 2004 o regulaci zadluženosti obcí a krajů pomocí ukazatele dluhové služby“. Vláda k tomuto materiálu přijala usnesení č. 1395, jímž schválila postup při monitoringu hospodaření obcí a současně uložila ministru financí, aby po vyhodnocení všech podkladů oslovil dopisem obce, u nichž ukazatel celkové likvidity je v intervalu $<0; 1>$ a zároveň podíl jejich cizích zdrojů k celkovým aktivům je vyšší než 25 % včetně, a požádal o zdůvodnění neuspokojivého stavu a o stanovisko zastupitelstva obce. Vláda zároveň uložila ministru financí informovat vládu vždy nejpozději k 30. září každého kalendářního roku o výsledcích monitoringu hospodaření obcí.

V souvislosti se změnami v účetnictví veřejného sektoru, které nabyly účinnosti od 1. 1. 2010, bylo usnesení vlády č. 1395/2008 novelizováno usnesením č. 695 ze dne 29. září 2010 a č. 722 ze dne 3. října 2012, přičemž se změny týkaly zejména algoritmů soustavy ukazatelů monitoringu.

B. Vyhodnocení ukazatelů

Do monitoringu hospodaření obcí za rok 2012 bylo z celkového počtu 6 246 samosprávných obcí zahrnuto 6 244 obcí (vč. hl. m. Prahy). Obce Strenice a Vlkančice nemohly být hodnoceny, neboť do ukončení zpracování v centrálním systému účetních informací státu nepředaly svou řádnou účetní závěrku za rok 2012. Monitoring hospodaření obcí je založen na sledování soustavy informativních a monitorujících ukazatelů (SIMU) u jednotlivých obcí a jimi zřízených příspěvkových organizací, přičemž za zásadní, tzv. monitorující ukazatele jsou považovány ukazatel celkové likvidity a ukazatel podílu cizích zdrojů k celkovým aktivům.

B.1 Monitorující ukazatele

- ukazatel **Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům** byl u **125 obcí** (2 %) vyšší než 25,0 %, z toho 112 obcí vykázalo podíl v intervalu 25,0 – 50,0 %. Oproti roku 2011 jde o značný pokles, neboť nad sledovanou hranici 25,0 % bylo v tomto roce 206 obcí (3,3 %). Takto významný pokles je způsoben změnou metodiky, neboť na rozdíl od roku 2011 byly vyhodnocovány „brutto“ hodnoty aktiv. Nebýt tohoto vlivu, došlo by k meziročnímu růstu na 230 obcí, které překročily hranici 25,0 %. K mírnému růstu by došlo i při porovnání „brutto“ hodnot v obou sledovaných obdobích, a to o 7 obcí (ze 118 na 125 obcí), přičemž u 58 obcí by došlo k překročení stanovené hodnoty 25 % v obou letech (2011 i 2012).

- ukazatel **Celková likvidita**, který poměřuje oběžná aktiva s krátkodobými závazky, byl u **495 obcí** (7,9 %) v intervalu $<0; 1>$. Oproti roku 2011 se jedná o pokles o zhruba 11 %. Přibližně 75 % obcí z celkového počtu vykazovalo hodnotu vyšší než 2,0. Tento podíl se meziročně mírně zvýšil. Celkem 256 obcí vykazovalo hodnotu ukazatele v intervalu $<0; 1>$ jak ke konci roku 2012, tak i ke konci roku 2011.

Při sledování **obcí**, u nichž byl ukazatel celkové likvidity k 31. 12. 2012 v intervalu $<0; 1>$ podle jednotlivých krajů lze, stejně jako v předchozím období, sledovat významnou diferenciaci. Nejvyšší procentní podíl těchto obcí nadále vykazuje Zlínský kraj s 12,5 % a nejnižší podíl Jihočeský kraj s 6,4 %.

V každém kraji, kromě hl. m. Prahy, se vyskytuje alespoň 1 obec, u níž oba monitorující ukazatele nabývaly kritických hodnot. Z tohoto hlediska nepozorujeme výraznou diferenciaci mezi jednotlivými kraji. Hodnoty se pohybují od 0,15 % z celkového počtu obcí v kraji Jihomoravském až po 2,3 % v kraji Karlovarském.

**Počty obcí překračující prahové hodnoty monitorujících ukazatelů
v rozdělení podle krajů k 31. 12. 2012**

Kraj	Počet hodnocených obcí	Počet obcí z intervalu celkové likvidity <0;1>	%	Počet obcí s podílem cizích zdrojů k celkovým aktivům 25 % a více	%	Počet obcí z intervalu celkové likvidity <0;1> a zároveň podílem cizích zdrojů k celkovým aktivům je 25 % a více	%
	1	2	sl. 2/ sl. 1	4	sl. 4/ sl. 1	6	sl. 6/ sl. 1
Hl. m. Praha	1	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Středočeský	1 142	92	8,06	30	2,63	17	1,49
Jihočeský	622	40	6,43	10	1,61	3	0,48
Plzeňský	501	39	7,78	7	1,40	4	0,80
Karlovarský	131	9	6,87	3	2,29	3	2,29
Ústecký	354	34	9,60	6	1,69	5	1,41
Liberecký	215	19	8,84	5	2,33	2	0,93
Královéhradecký	448	39	8,71	8	1,79	1	0,22
Pardubický	451	31	6,87	12	2,66	1	0,22
Vysočina	704	54	7,67	15	2,13	5	0,71
Jihomoravský	672	46	6,85	11	1,64	1	0,15
Olomoucký	398	30	7,54	10	2,51	2	0,50
Zlínský	305	38	12,46	2	0,66	1	0,33
Moravskoslezský	300	24	8,00	6	2,00	2	0,67
Celkem	6 244	495	7,93	125	2,00	47	0,75

Zdroj: CSÚIS, aktuální k 8. 3. 2013

Meziroční pokles počtu obcí, u nichž se ukazatel celkové likvidity nacházel v intervalu <0; 1>, se projevil i v poklesu podílu těchto obcí na celkovém počtu obcí v jednotlivých krajích. Stejně jako v minulém roce byl nejvyšší podíl vykázán ve Zlínském kraji, kde je takto nízká hodnota ukazatele celkové likvidity zaznamenána téměř u každé osmé obce. Nicméně podíl obcí, u nichž oba monitorující ukazatele nabývaly kritických hodnot, je nejvyšší v Karlovarském kraji.

Počet obcí, u nichž hodnoty obou monitorujících ukazatelů k 31. 12. 2012 nabývaly kritických hodnot dosáhl hodnoty 47, to znamená meziroční pokles o 37 obcí. Poprvé od roku 2008 se do této skupiny zařadilo 27 obcí.

B.2 Informativní ukazatele

- ukazatel **Počet obyvatel** – ukazatel počtu obyvatel zachycuje velmi rozdrobenou sídelní strukturu České republiky. V roce 2012 bylo více než 2 tis. obyvatel evidováno pouze u 11 % obcí, přičemž 56 % obcí nemělo více než 500 obyvatel. Podoba sídelní struktury se rovněž odráží ve vyhodnocení monitorujících ukazatelů, kdy nejvíce obcí, u nichž oba monitorující ukazatele nabývaly kritických hodnot, se v roce 2012 nacházelo ve velikostních kategoriích obcí s počtem obyvatel od 101 do 500 (34 obcí z celkových 47, viz sl. 6 níže uvedené tabulky). Nejvyšší počty obcí s ukazatelem celkové likvidity v intervalu <0; 1> se nachází ve velikostních kategoriích 201 - 1 000 obyvatel (295 obcí z celkových 495, viz sl. 4 tabulky). V relativním vyjádření je nejvyšší podíl těchto obcí ve velikostní kategorii 501 - 1 000 obyvatel.

Souhrnný přehled o zadluženosti obcí a přehled obcí s překročenými prahovými hodnotami monitorujících ukazatelů k 31. 12. 2012 podle velikostních kategorií obcí

Velikostní kategorie (počet obyvatel obce)	Počet obcí	Počet zadlužených obcí	%	Počet obcí z intervalu celkové likvidity <0;1>	%	Počet obcí s podílem cizích zdrojů k celkovým aktivům 25 % a více	%	Počet obcí z intervalu celkové likvidity <0;1> a zároveň podílem cizích zdrojů k celkovým aktivům je 25 % a více	%
	1	2	sl. 2/sl. 1	4	sl. 4/sl. 1	6	sl. 6/sl. 1	8	sl. 8/sl. 1
1 - 100	477	93	19,5	15	3,1	5	1,0	0	0,0
101 - 200	1 001	297	29,7	71	7,1	26	2,6	14	1,4
201 - 500	2 007	888	44,2	173	8,6	40	2,0	20	1,0
501 - 1 000	1 362	814	59,8	122	9,0	32	2,3	9	0,7
1 001 - 2 000	726	517	71,2	59	8,1	16	2,2	3	0,4
2 001 +	673	608	90,3	55	8,2	6	0,9	1	0,1
celkem	6 246	3 217	51,5	495	7,9	125	2,0	47	0,8

Zdroj: CSÚIS, aktuální k 8. 3. 2013

Je proto zřejmé, že obce o nízkém počtu obyvatel jsou nejvíce ohroženy platební neschopností.

- ukazatel **Příjmy celkem (po konsolidaci)** – dosáhl v souhrnu hodnoty 241,1 mld. Kč. V oblasti příjmů zaznamenaly obce v roce 2012 mírný růst daňových příjmů (ze 141,9 mld. Kč na 145,5 mld. Kč) zejména díky daním z příjmů a příjmům z odvodů z loterií a výherních hracích přístrojů a jiných technických zařízení. Nedaňové (28,8 mld. Kč) a kapitálové příjmy (8,7 mld. Kč) v roce 2012 stagnovaly na úrovni loňského roku. K významnému poklesu došlo u přijatých neinvestičních transferů (z 64,3 mld. Kč na 37,9 mld. Kč), zejména v souvislosti se změnou ve výplatě nepojistných sociálních dávek, ale také u přijatých investičních transferů (z 25,2 mld. Kč na 20,1 mld. Kč). Přestože se v minulém roce tzv. vlastní příjmy obcí, do kterých se zahrnují příjmy daňové, nedaňové a kapitálové, podílely na celkových příjmech obcí v průměru ze 76 %, finanční autonomie obcí zůstává relativně slabá. Obce jsou oprávněny ovlivnit pouze zlomek těchto příjmů, zejména příjmy nedaňové a kapitálové.

Z hlediska velikostních kategorií obcí se obce do 2 tis. obyvatel podílely na celkových příjmech obcí z 19 %, přičemž v nich má trvalé bydliště 27 % obyvatel ČR.

- ukazatel **Úroky** – na úrocích, které nevstupují do pořizovací ceny dlouhodobého majetku, zaplatily obce 2,2 mld. Kč, což je zhruba stejná částka jako v předchozím roce, přestože došlo k meziročnímu nárůstu nominální výše dluhu. Obce, stejně jako jiné subjekty, profitují z politiky nízkých úrokových sazeb a relativně dobrého ratingového hodnocení České republiky. Úrokové platby tvořily necelé 1 % celkových příjmů obcí, přičemž u 25 % obcí tyto platby tvořily více než 1 % celkových příjmů. Ve 20 obcích tento poměr dokonce překročil 10 %, přičemž maximální hodnota dosáhla 16 %.

- **Uhrazené splátky dluhopisů a půjčených prostředků** – v roce 2012 obce uhradily splátky jistin ve výši 11,7 mld. Kč a přijaly nové ve výši 19,1 mld. Kč, tzn. došlo k nárůstu dluhu. Jistinu splácelo 45,8 % obcí, přičemž obce do 2 tis. obyvatel se na splácení jistin podílely z 1/4, hl. m. Praha a statutární města pak z 1/3. Meziroční zvýšení hodnoty dluhu bylo ovlivněno zejména čtyřmi největšími městy ČR, dluh ostatních obcí se meziročně zvýšil pouze o 0,5 mld. Kč.

- ukazatel **Dluhová služba celkem**, který je součtem ukazatele úroky a ukazatele uhrazené splátky dluhopisů a půjčených prostředků, dosáhl v souhrnu hodnoty 13,9 mld. Kč. Hl. m. Praha a statutární města se podílely na dluhové službě téměř z 39 %, obce do 2 tis. obyvatel téměř z 23 %.

- **Ukazatel dluhové služby**, který poměřuje dluhovou službu obce s jejím ročním příjmem, dosáhl v souhrnu hodnoty 5,75 %. Na relativně nízké hodnotě ukazatele se projevuje skutečnost, že více než polovina obcí nevykazuje žádný dluh. Hodnotu vyšší než 30 % vykazovalo 188 obcí, z toho 14 obcí vykazovalo hodnotu vyšší než 100 %. Nejvyšší hodnoty za rok 2012 bylo dosaženo u obce Bílov¹ (713 %). Vysoké hodnoty ukazatele jsou zpravidla způsobeny předfinancováním investičních projektů (z úvěrů nebo půjček) s příslibem podpory z fondů EU a následnou refundací vynaložených prostředků. Častým důvodem je také refinancování stávajícího dluhu. Meziročně došlo k poklesu souhrnné hodnoty ukazatele o 3 p. b.

Ve výše uvedených informativních ukazatelích nejsou zahrnuty finanční operace zřizovaných příspěvkových organizací, neboť u nich nejsou dostupné relevantní údaje.

- ukazatel **Aktiva celkem** – brutto hodnota aktiv obcí a jimi zřizovaných příspěvkových organizací dosáhla ke konci roku 2012 hodnoty 1,97 bilionu Kč (při započítání odpisů a opravných položek 1,58 bilionu Kč), přičemž aktiva jsou tvořena majetkem a jinými aktivy. Meziročně se tak brutto hodnota aktiv zvýšila o 83,9 mld. Kč a při započítání odpisů a opravných položek o 54,9 mld. Kč. Nejvýznamější podíl na tomto nárůstu měl růst hodnoty staveb a zůstatku na základním běžném účtu obcí. Podíl aktiv, která mají ve správě nebo vlastnictví příspěvkové organizace dosahuje zhruba 11 % (brutto hodnoty), resp. 9 % (netto hodnoty). Z toho je zřejmé, že podíl 8,36 tisíc příspěvkových organizací zřizovaných obcemi na hodnotě aktiv není v souhrnu příliš významný.

Hlavní město Praha se na agregované hodnotě Aktiv podílí z 24 %, zatímco podíl všech obcí do 2 tis. obyvatel (89 % obcí) je pouze 19 %.

Téměř 3/4 hodnoty aktiv jsou soustředěny v pozemcích (13 %) a stavbách (59 %). V případě staveb připadá zhruba polovina hodnoty na budovy a polovina na technickou infrastrukturu, vč. komunikací. Nezanedbatelný podíl majetku tvoří dále majetkové účasti nebo peněžní zůstatky na bankovních účtech.

- ukazatel **Cizí zdroje** – hodnota cizích zdrojů, které obsahují závazky a jiná pasiva, dosáhla v souhrnu 169,1 mld. Kč, přičemž zřízené příspěvkové organizace se na této hodnotě podílí z 15 %. Téměř třetinu hodnoty tvoří hl. m. Praha, zatímco obce do 2 tis. obyvatel pouze

---

¹ Dosažení vysoké hodnoty ukazatele však nelze v tomto případě hodnotit negativně. Obec uhrazením jistiny zcela splatila svůj dluh a disponuje nezanedbatelnými finančními rezervami.

necelých 14 %. V cizích zdrojích, z hlediska struktury, mají nejvýznamnější podíl standardní dluhové instrumenty (úvěry a půjčky, komunální dluhopisy, návratné finanční výpomoci), které tvoří zhruba polovinu cizích zdrojů. Nezanedbatelný podíl mají také přijaté zálohy na transfery, závazky k dodavatelům nebo dohadné účty pasivní. Hodnota cizích zdrojů meziročně vzrostla o 15,3 mld. Kč, na růstu se nejvýznamněji podílely dlouhodobé úvěry a přijaté zálohy na transfery.

- ukazatel **Stav na bankovních účtech** – stav na bankovních účtech v souhrnu dosáhl částky 97,8 mld. Kč, zřizované příspěvkové organizace se na tomto stavu podílely z 16,5 %. Podíl hl. m. Prahy představuje necelých 31 % a podíl obcí do 2 tis. obyvatel více než 24 %. Do stavu na bankovních účtech jsou zahrnovány zejména zůstatky termínovaných vkladů, základního běžného účtu obcí, běžného účtu příspěvkových organizací, účty peněžních fondů nebo bankovní účet s peněžními prostředky podnikatelské činnosti. Více než polovina peněžních prostředků je vedena na základním běžném účtu obcí, na kterém byl zaznamenán meziroční přírůstek 15,7 mld. Kč, přičemž celkem se zůstatky na bankovních účtech zvýšily o stejnou částku.

- ukazatel **Úvěry a komunální dluhopisy** – nominální hodnota úvěrů a vydaných komunálních dluhopisů v souhrnu dosáhla 82,1 mld. Kč. Na těchto závazcích se z více než 37 % podílí hl. m. Praha, obce do 2 tis. obyvatel pak pouze ze zhruba 10 %. Podíl zřizovaných příspěvkových organizací byl zanedbatelných 0,2 %. Z hlediska struktury tvoří dlouhodobé úvěry téměř 82 % a dlouhodobé komunální dluhopisy téměř 17 %. Oproti roku 2011 se jedná o nárůst o 7,2 mld. Kč (z toho hl. m. Praha 4,6 mld. Kč)

- ukazatel **Přijaté návratné finanční výpomoci a ostatní dluhy** – v souhrnu je tento ukazatel poměrně nevýznamný v porovnání s předchozím ukazatelem. Agregovaná hodnota dosáhla hodnoty 2,1 mld. Kč (za rok 2011 bylo vykázáno o 0,2 mld. Kč méně), přičemž 2/3 hodnoty představují dlouhodobé návratné finanční výpomoci. Zřizované příspěvkové organizace se na hodnotě ukazatele podílí pouze necelými 7 %. Obce do 2 tis. obyvatel se na hodnotě ukazatele podílí z více než 25 %, podíl hl. m. Prahy je nevýznamný.

- ukazatel **Zadluženost celkem** – jedná se o součet předchozích dvou ukazatelů. Nulovou hodnotu vykazuje přibližně 56 % obcí a 98 % zřizovaných příspěvkových organizací. Účetní jednotky, které k 31. 12. 2012 nevykazovaly dluh, vykazovaly tyto peněžní zůstatky:

- obce 20,3 mld. Kč,
- příspěvkové organizace zřizované obcemi 15,7 mld. Kč.

Při porovnání stavu na bankovních účtech a nesplaceného dluhu k 31. 12. 2012 u účetních jednotek vykazujících dluh byly hodnoty následující:

- obce:
peněžní zůstatky 61,4 mld. Kč, dluh 83,9 mld. Kč,
- příspěvkové organizace zřizované obcemi:
peněžní zůstatky 0,4 mld. Kč, dluh 0,3 mld. Kč.

- ukazatel **Podíl zadluženosti na cizích zdrojích** – tento ukazatel podává informaci, nakolik jsou cizí zdroje tvořeny standardními dluhovými instrumenty. Obecně lze říci, že čím je vyšší hodnota tohoto ukazatele, tím je zpravidla nižší rizikovost struktury cizích zdrojů. Nicméně se jedná pouze o dílčí informaci, kterou je třeba hodnotit v kontextu s dalšími ukazateli. Nulové hodnoty jsou vykazovány obcemi, které vykazují cizí zdroje, ale žádný „dluhový“ závazek. Viz předchozí ukazatel.

- ukazatel **8-leté saldo** - ukazatel je součtem rozdílů mezi příjmy a výdaji za posledních 8 let rozpočtového hospodaření a zahrnuje pouze výsledky obcí (bez zřizovaných příspěvkových organizací). Tento ukazatel není možné vyhodnotit u všech obcí. Některé obce vznikly v průběhu posledních několika let (Držovice, Ladná, Libhošť, Petrov nad Desnou, Želechovice nad Dřevnicí), některé se připojily k jiné obci.

4 001 obcí vykazovalo za hodnocené období přebytek hospodaření v souhrnné výši 36,6 mld. Kč, ostatní vykazovaly schodek v souhrnné výši 23,3 mld. Kč.

- ukazatel **Oběžná aktiva** – oběžná aktiva jsou u obcí tvořena zejména finančním majetkem. Hodnota oběžných aktiv dosáhla 169,1 mld. Kč v brutto vyjádření (148,3 mld. Kč v roce 2011) a 163,0 mld. Kč v netto vyjádření (145,4 mld. Kč v roce 2011). Rozdíl je způsoben zejména tvorbou opravných položek u pohledávek po lhůtě splatnosti. Hl. m. Praha se na hodnotě oběžných aktiv podílelo zhruba ze 30 %. Podíl obcí do 2 tis. obyvatel byl 20 %, podobně jako podíl zřizovaných příspěvkových organizací. Meziroční nárůst hodnoty oběžných aktiv byl způsoben zejména už zmiňovaným růstem peněžních zůstatků.

- ukazatel **Krátkodobé závazky** – krátkodobé závazky jsou tvořeny zejména přijatými zálohami na transfery, dohadnými účty pasivními, závazky k dodavatelům nebo přijatými

zálohami. Hodnota vykázaných krátkodobých závazků dosáhla v úhrnu 69,2 mld. Kč, přičemž hl. m. Praha se na této hodnotě podílelo zhruba z 1/3. Podíl obcí do 2 tis. obyvatel byl 14 %. Zřizované příspěvkové organizace se na úhrnné hodnotě krátkodobých závazků podílely z 1/3, přičemž nejvýznamnější položkou u nich byly přijaté zálohy na transfery. Meziročně došlo k nepatrnému snížení hodnoty krátkodobých závazků. Z hlediska struktury došlo k významnému poklesu krátkodobých přijatých záloh na transfery (z 20,0 na 15,3 mld. Kč) a k nárůstu zůstatku na dohadných účtech pasivních (z 8,4 na 11,6 mld. Kč). Pokles zůstatku krátkodobých přijatých záloh na transfery nepochybně ovlivnilo zavedení syntetického účtu dlouhodobé přijaté zálohy na transfery od 1. 1. 2012, kde bylo ke konci roku vykázáno 8,3 mld. Kč.

C. Shrnutí výsledků monitoringu

C.1 Monitorující ukazatele

Z důvodu změny metodiky výpočtu monitorujícího ukazatele podílu cizích zdrojů k celkovým aktivům, která spočívala v přechodu od „netto“ hodnoty aktiv k „brutto“ hodnotě, došlo k poklesu počtu obcí, které překročily hranici 25 %. Při použití stejné metodiky za rok 2011 a 2012 (sledování shodně buď „brutto“ nebo „netto“ hodnot) by došlo v obou případech k meziročnímu růstu počtu obcí, přičemž vyšší nárůst by byl zaznamenán v případě použití „netto“ hodnot. Tento nepříznivý vývoj byl způsoben vyšším tempem přírůstku cizích zdrojů (zejména dlouhodobé úvěry, přijaté zálohy na transfery, dohadné účty pasivní) než celkových aktiv (zejména stavby, základní běžný účet, dohadné účty aktivní). Extrémně vysoké hodnoty ukazatele jsou, podobně jako v minulých letech, způsobeny převážně povinným předfinancováním investičních projektů u malých obcí, na něž mají obce příslibenu podporu z fondů EU a přijatými transfery na realizaci těchto i jiných projektů.

Počet obcí, u nichž byl ukazatel celkové likvidity k 31. 12. 2012 v intervalu $<0; 1>$, poklesl a pokračuje tak trend, kdy od roku 2010 dochází k meziročnímu poklesu počtu těchto obcí, na čemž má výrazný podíl klesající investiční aktivita, dosažený přebytek rozpočtového hospodaření a v roce 2012 také zavedení syntetického účtu dlouhodobých přijatých záloh na transfery. I nadále jsou jednou z **hlavních příčin vykazování nízké hodnoty likvidity**

přijaté zálohy na transfery (nevypořádané dotace krátkodobého charakteru se účtují do krátkodobých závazků jako přijaté zálohy).

C.2 Informativní ukazatele

Rozdrobená sídelní struktura České republiky, jejímž projevem je vysoký počet relativně malých samosprávných obcí, ovlivňuje i výsledky monitoringu hospodaření obcí. V 89 % obcí je evidováno méně než 2 tis. obyvatel, tzn. že zhruba 73 % obyvatel České republiky je evidováno v obcích o více než 2 tis. obyvatelích. Zbýlých 11 % obcí (vč. hl. m. Praha) hospodařilo s 81 % rozpočtových příjmů všech obcí. Ke konci roku 2012 byly obce zřizovateli téměř 8,4 tisíce příspěvkových organizací, z nichž zhruba 86 % působilo v oblasti vzdělávání. Jak vyplývá z výše uvedených údajů, příspěvkové organizace hospodaří pouze s desetinou hodnoty aktiv obcí. Vyšší podíl zaujímají příspěvkové organizace v oblasti oběžných aktiv (zhruba 1/5) a krátkodobých závazků (zhruba 1/3). Tzn., že příspěvkové organizace zřizované obcemi hospodaří spíše s likvidnější formou aktiv a krátkodobými pasivy, kde se jedná zejména o přijaté zálohy na transfery. Zřizovatelé svým příspěvkovým organizacím umožňují čerpat úvěry nebo půjčky jen výjimečně, čehož dokladem je skutečnost, že 98 % příspěvkových organizací nevykazovalo dluh a podíl zbylých na celkovém dluhu obcí je zanedbatelný.

Dluh obcí se meziročně zvýšil, což do značné míry ovlivnily i relativně příznivé podmínky na trhu návratných zdrojů. I přes zvýšení hodnoty dluhu nedošlo k významnějšímu růstu placených úroků, které dosáhly pouze 1 % celkových příjmů obcí. Pouze čtvrtina obcí vydala na placení úroků více než 1 % ze svých příjmů. Ačkoliv se obce do 2 tis. obyvatel podílely na hodnotě dluhu obcí pouze z desetiny, na dluhové službě byl jejich podíl téměř 23 %. Tento údaj nicméně neznamená, že tyto obce v souhrnu snižovaly svůj dluh (naopak došlo k mírnému růstu). Tato relativně vysoká hodnota je spíše způsobena vyššími jednorázovými splátkami jistin, což zpravidla souvisí s předfinancováním investičních projektů s přislíbenou podporou z fondů EU u malých obcí.

Obce do 2 tis. obyvatel se na hodnotě aktiv všech obcí podílí z 19 %, což znamená stejný podíl jako v případě příjmů. Podíl hl. m. Prahy na celkové hodnotě aktiv ve výši 24 % je mírně nižší než její podíl na příjmech všech obcí (26 %). Zde je ale nutné připomenout, že

hl. m. Praha je nejen obcí, ale i krajem a zároveň regionem soudržnosti, kde v současnosti působí jako řídicí orgán dvou operačních programů, což zvyšuje objem jejich příjmů.

I přes odpisování vybraného dlouhodobého majetku dochází k nárůstu jeho hodnoty. Více než ½ aktiv je soustředěna ve stavbách, přičemž růst tohoto majetku bude do budoucna klást nároky na údržbu a provoz, což může mít negativní vliv na výdajovou stranu rozpočtu obcí. Výsledná bilance bude ovlivněna strukturou pořizovaného majetku a způsobem jeho využití.

Ačkoliv se obce do 2 tis. obyvatel podílely na hodnotě aktiv všech obcí pouze z 19 %, jejich podíl na peněžních zůstatcích dosáhl 24 %, tzn. oproti větším obcím je zde větší část majetku soustředěna v hotovosti. To je případ i hl. m. Prahy (24 %, resp. 31 %).

Většina hodnoty cizích zdrojů je soustředěna u větších měst a zejména u hl. m. Prahy. Podíl obcí do 2 tis. obyvatel byl necelých 14 % (podobně jako v případě krátkodobých závazků), což se projevuje i ve skutečnosti, že zhruba polovina těchto obcí nevykazuje dluh. Téměř polovina cizích zdrojů má podobu úvěrů, půjček nebo komunálních dluhopisů, což pozitivně ovlivňuje rizikový profil obcí a nevytváří velký tlak na likviditu.

Obce a příspěvkové organizace zřizované obcemi, které nevykazovaly dluh, disponovaly finančními rezervami ve výši 36 mld. Kč.

Za posledních 8 let vykázalo v úhrnu schodek zhruba 2,2 tis. obcí, tzn. zhruba třetina. Rozdíl mezi příjmy a výdaji za posledních 8 let za všechny obce dosáhl přebytku 13,3 mld. Kč, což znamená, že v souhrnu obce vytvářely úspory.

C.3 Oslovené obce

V souladu s usnesením vlády České republiky č. 1395/2008 (bod III./1.), ve znění usnesení č. 695/2010 a č. 722/2012, byl obcím, u nichž byl k 31. 12. 2012 ukazatel celkové likvidity v intervalu $<0; 1>$ a zároveň podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům vyšší než 25 %, přičemž v předchozích letech do této skupiny nespádaly, zaslán dopis ministra financí se

žádostí o zdůvodnění a o stanovisko zastupitelstva obce. Jednalo se celkem o 28 obcí. Dále bylo dopisem ministra financí osloveno 17 obcí, které byly dopisem ministra financí osloveny už v minulých letech. Z tohoto důvodu u nich nebylo zdůvodnění a stanovisko zastupitelstva obce požadováno, ale byly vyzvány, aby Ministerstvo financí informovaly v případě, že v průběhu hodnoceného roku došlo k jakékoliv nové zásadní skutečnosti negativně ovlivňující hospodářskou situaci obce. Oslovena nebyla obec Prameny, kterou do roku 2012 spravoval správce obce jmenovaný Ministerstvem vnitra a obec Kostomlátky, jejímž jediným významným závazkem byly „nevypořádané“ přijaté dotace.

Přehled obcí, u nichž hodnoty obou monitorujících ukazatelů k 31. 12. 2012 nabývaly kritických hodnot v rozdělení podle krajů² je následující:

		Obec													
		Obec Cirkvice	Obec Doubravčice	Obec Dvory	Obec Hořešovičky	Obec Jizbice	Obec Jikev	Obec Klučov	Obec Kostomlátky	Obec Královice					
Kraj	Středočeský	Obec Loukovec	Obec Měňany	Obec Nová Ves u Bakova nad Jizerou	Obec Ondřejov	Obec Skorkov	Obec Straky	Obec Svatá	Obec Úmyslovice						
	Jihočeský	Obec Hlincová Hora	Obec Majdalena	Obec Svatá Maří											
	Plzeňský	Obec Chudonice	Obec Rybnice	Obec Sulislav	Obec Vřeskovice										
	Karlovarský	Obec Bublava	Obec Prameny	Obec Rovná											
	Ústecký	Obec Dlažkovice	Obec Hrobce	Obec Janská	Obec Lišany	Obec Nová Ves									
	Liberecký	Obec Chotyně	Obec Krompach												
	Královéhradecký	Obec Nový Ples													
	Pardubický	Obec Sudslava													
	Vysočina	Obec Čiměř	Obec Hoří Heřmanice	Obec Menhartice	Obec Myslboř	Obec Rácovice									
	Jihomoravský	Obec Rozkoš													
	Olomoucký	Město Kostelec na Hané	Obec Turovice												
	Zlínský	Obec Žitková													
	Moravskoslezský	Obec Bartošovice	Obec Nové Lubčice												

D. Vyhodnocení dopisů obcí

Ministerstvo financí obdrželo vyjádření celkem 33 obcí (ze 45 oslovených obcí). Z 28 obcí, které byly o stanovisko požádány se vyjádřilo 27 obcí. Své stanovisko nezaslala pouze obec Hořešovičky, u které v prvním pololetí roku 2013 došlo k vypořádání dotace a

² kraje řazeny dle klasifikace NUTS 3, obce abecedně

uhrazení faktur. Z tohoto důvodu u této obce neshledáváme žádná významná rizika jejího hospodaření.

Po analýze všech dostupných podkladů, vč. vyjádření jednotlivých obcí, byly obce, u nichž došlo k překročení stanovených hodnot monitorujících ukazatelů, rozčleněny do čtyř kategorií podle hlavních příčin jejich relativně vysokého stavu cizích zdrojů. Největší rizika z pohledu Ministerstva financí plynou z uložení odvodu a penále za porušení rozpočtové kázně a z investičních akcí, které byly založeny na chybných předpokladech. Za nejméně rizikové příčiny překročení stanovených hodnot monitorujících ukazatelů lze považovat investiční akce s příslibem nebo realizovanou dotační podporou, nebo investiční akce financované zejména z návratných zdrojů (bankovní, dodavatelské úvěry). Většina sledovaných obcí spadá právě do nejméně rizikových skupin. Oproti rokům 2010 a 2011 u žádné obce nedošlo k překročení stanovených hodnot monitorujících ukazatelů pouze z důvodu chybného účtování. V účetních výkazech nebyly poprvé od roku 2010 shledány pochybení zásadního charakteru.

Kategorie:

- 1) povinné předfinancování a financování projektů podpořených z evropských fondů nebo národních dotačních titulů;
- 2) investiční projekty pro rozvoj obce (pořízení majetku, rekonstrukce infrastruktury, výstavba bytových jednotek apod.) dotačně nepodpořené;
- 3) investiční rozhodnutí na základě chybných předpokladů, smluvně neošetřených;
- 4) porušení rozpočtové kázně – neplnění podmínek poskytnutí dotace.

Důvodem pro vymezení výše uvedených kategorií je zobecnění hlavních důvodů, proč se u sledovaných obcí rizika vyskytují. Přestože je u některých obcí těchto důvodů více, obce jsou zařazeny vždy pouze do jedné kategorie podle dominantní příčiny.

ad 1) Nejpočetnější skupinu obcí, u nichž bylo hlavní příčinou překročení monitorujících ukazatelů **předfinancování a financování projektů** podpořených z evropských fondů nebo národních zdrojů (převážně bankovním či dodavatelským úvěrem nebo dosud nedošlo k finančnímu vypořádání poskytnutých prostředků), tvoří obce Bartošovice, Církvice, Doubravčice, Dvory, Hořešovičky, Hlincová Hora, Horní Heřmanice, Janská, Jizbice, Jíkev, Klučov, město Kostelec na Hané, obce Kostomlátky, Královice, Krompach, Lišany,

Loukovec, Mysliboř, Nová Ves, Nová Ves u Bakova nad Jizerou, Nové Lublice, Nový Ples, Majdalena, Ondřejov, Rácovice, Rozkoš, Skorkov, Sulislav, Svatá, Straky, Sudslava, Úmyslovice, Vřeskovice, Žitková (celkem 34 obcí).

ad 2) Nákladné **investiční projekty pro rozvoj obce**, které nespádají do předchozí kategorie (nebyly dotačně podpořeny nebo nejde o předfinancování), negativně ovlivnily nebo stále mají negativní vliv na hospodaření obcí Číměř, Hrobce, Chotyně, Chudenice, Menhartice a Rybnice (celkem 6 obcí).

ad 3) Především v důsledku **investičního rozhodnutí učiněného na základě chybných předpokladů** byly překročeny hodnoty obou monitorujících ukazatelů u obce Měňany a Prameny (celkem 2 obce).

ad 4) Mezi obce, jejichž hospodaření bylo a u některých stále je zatíženo **uloženým odvodem do státního rozpočtu, vč. případného penále** za porušení rozpočtové kázně lze zařadit obce Bublava, Dlažkovice, Rovná, Svatá Maří a Turovice (celkem 5 obcí).

Pro všechny obce s překročenými prahovými hodnotami monitorujících ukazatelů byly identifikovány tři kategorie rizik, které mohou ohrozit hospodářský vývoj těchto obcí, jelikož tyto obce často disponují pouze slabými, bezprostředně použitelnými finančními rezervami.

Rizika:

- 1) nedostatek prostředků pro správu a opravy pořizovaného dlouhodobého hmotného majetku,
- 2) potřeba řešení náhlých výdajových potřeb (nepojištěná/nepojistitelná rizika),
- 3) nedodržení podmínek poskytnuté (přislíbené) dotace (vč. zajištění tzv. udržitelnosti projektu po stanovenou dobu).

E. Závěr

Na základě vyhodnocení všech dostupných podkladů je možné konstatovat, že z hlediska platební schopnosti jsou nadále nejvíce ohroženy obce, jimž byl nařízen odvod

za porušení rozpočtové kázně a obce, které učinily investiční rozhodnutí na základě chybných předpokladů.

I nadále spatřujeme největší rizika pro hospodářskou situaci obcí v nedodržení dotačních podmínek projektů podpořených z fondů EU, ale i z národních programů. Tato rizika vyplývají jednak z pochybení v přípravné a realizační fázi, ale v případě „evropských“ projektů také zejména z udržitelnosti projektu po stanovenou dobu, což vyžaduje každoroční vynakládání nemalých provozních výdajů z vlastních prostředků obce. Problémy mohou nastat zejména u malých obcí, které nedisponují dostatečným majetkem pro krytí případných nařízených odvodů či pro uhrazení projektu v plné výši, nedojde-li k proplacení dotace a také je u nich náročnější zajistit zdroje pro krytí provozních výdajů. Samotné předfinancování působí obcím nemalé finanční potíže, které se mohou takto dále prohloubit. Každé prodlení oproti stanovenému harmonogramu obcím navyšuje výdaje na realizaci projektu. Negativní vliv předfinancování na hospodářskou situaci zejména malých obcí dokládá už fakt, že u 34 ze 47 obcí, u nichž došlo k 31. 12. 2012 k překročení obou monitorujících ukazatelů, bylo hlavní příčinou uskutečňování projektů podpořených dotacemi z různých zdrojů.

Stejně jako v minulých letech je možné konstatovat, že většina obcí, u nichž došlo k překročení stanovených hodnot monitorujících ukazatelů, by se i přes výše uvedená rizika neměla dostat do vážných problémů se svou platební schopností, neboť se u nich identifikované riziko ukázalo pouze jako dočasné. Počínaje rokem 2008 jsou monitorující ukazatele soustavně překračovány čtyřmi obcemi (Bublava, Měňany, Prameny a Rybnice), což se odráží i v hodnocení rizika platební neschopnosti.

Vysoké riziko platební neschopnosti bylo k 31. 12. 2012 identifikováno a trvá u obcí **Bublava, Prameny a Turovice** (proti předchozímu roku beze změny). Tyto obce nedisponují dostatečnými rezervami pro včasné uhrazení splatných závazků vzniklých především z důvodu chybných investičních rozhodnutí nebo z nařízeného odvodu za porušení rozpočtové kázně.

Střední riziko bylo identifikováno u města **Kostelec na Hané**, městyse **Měňany**, obcí **Dlažkovice, Hrobce, Nové Lublice a Rybnice**. Proti předchozímu roku se jedná o poloviční počet. Tyto obce jsou schopny se s veškerými závazky vypořádat za předpokladu, že u nich nenastane propad v příjmech, nedojde u nich k náhlé výdajové potřebě nebo pokud budou úspěšné ve vedených sporech.

Díky mírnému růstu daňových příjmů a pokračujícímu trendu snižování objemu investičních (ale i běžných) výdajů, který do jisté míry souvisí s poklesem přijatých transferů od Regionálních rad regionů soudržnosti a transferů poskytnutých ze státního rozpočtu a státních fondů se obcím daří udržovat stabilní hospodaření a zlepšovat pozici jejich likvidity. V roce 2013 bude mít na hospodaření většiny obcí pozitivní vliv zvýšení daňových příjmů na základě zákona č. 295/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní, ve znění pozdějších předpisů. Přetrvávající problémy některých operačních programů budou pro hospodářskou situaci obcí (zejména pro malé a kapitálově slabé obce) představovat významné riziko, zejména z důvodu ohrožení proplacení dokončených projektů.

PŘEDKLÁDACÍ ZPRÁVA

A. Důvod předložení

Vláda České republiky projednala na svém jednání dne 12. listopadu 2008 materiál Ministerstva financí č. j. 1682/08 „Návrh monitoringu hospodaření obcí a návrh na zrušení usnesení vlády České republiky č. 346 ze dne 14. dubna 2004 o Regulaci zadluženosti obcí a krajů pomocí ukazatele dluhové služby“. Vláda k tomuto materiálu přijala usnesení č. 1395, jímž schválila postup při monitoringu hospodaření obcí a současně uložila ministru financí, aby po vyhodnocení všech podkladů oslovil dopisem obce s vyšší mírou rizika hospodaření, tj. ty obce, jejichž ukazatel celkové likvidity je v intervalu $<0; 1>$ a zároveň podíl jejich cizích zdrojů a přijatých návratných finančních výpomocí k celkovým aktivům je vyšší než 25 % včetně, a požádal o zdůvodnění neuspokojivého stavu a o stanovisko zastupitelstva obce. Vláda zároveň uložila ministru financí informovat vládu vždy nejpozději k 30. září každého kalendářního roku o výsledcích monitoringu obcí.

B. Výsledky monitoringu – souhrnné

Do monitoringu hospodaření obcí, který nahradil v minulosti používaný ukazatel dluhové služby, bylo za rok 2008 zahrnuto všech 6 244 obcí. Monitoring hospodaření obcí je založen na sledování soustavy informativních a monitorujících ukazatelů u jednotlivých obcí a jimi zřízených příspěvkových organizací, přičemž za zásadní ukazatele jsou považovány ukazatel celkové likvidity a ukazatel podílu cizích zdrojů a přijatých návratných finančních výpomocí k celkovým aktivům. Výsledky monitoringu jsou následující:

- **monitorující ukazatel celkové likvidity** byl u **241 obcí** (3,9 % z celkového počtu obcí) v kritickém intervalu $<0; 1>$. Téměř 88 % obcí z celkového počtu vykazovalo hodnotu vyšší než 2,0. Průměrná hodnota ukazatele celkové likvidity za soubor všech obcí dosáhla hodnoty 138,8 a medián souboru vykázal hodnotu 11,4. Vysoká hodnota průměru je ovlivněna extrémně vysokými hodnotami ukazatele u několika obcí.
- **monitorující ukazatel podílu cizích zdrojů a přijatých návratných finančních výpomocí k celkovým aktivům** byl u **75 obcí** (1,2 % z celkového počtu obcí) vyšší než

25,0 %, z toho u 66 obcí ukazatel nepřesáhl hodnotu 50,0 %. Velmi vysoké hodnoty tohoto ukazatele jsou zpravidla způsobeny předfinancováním projektů, na které jsou obcím přislíbeny dotace z evropských fondů. Průměrná hodnota ukazatele za všechny obce vykazuje hodnotu 4,0 % a medián 1,8 %.

- **informativní ukazatele** jsou ze své povahy pouze doplňujícími ukazateli. Z tohoto důvodu nejsou v předloženém materiálu komentovány.

Při sledování **rizikových obcí** (tj. obcí, jejichž ukazatel celkové likvidity byl k 31.12.2008 v intervalu <0; 1>) podle jednotlivých krajů nedochází mezi jednotlivými kraji k velké diferenciaci. Nejvyšší procentní podíl rizikových obcí vykazuje Zlínský kraj se 7,9 % a nejnižší podíl Jihočeský kraj s 1,4 %.

Do kategorie obcí s **vyšší mírou rizika hospodaření** (tj. obcí, u nichž hodnoty obou monitorujících ukazatelů k 31.12.2008 nabývaly kritických hodnot) bylo zařazeno **26 obcí** (viz Příloha č. 1). V každém kraji, kromě kraje Zlínského a hl. m. Prahy, se vyskytuje alespoň 1 obec s vyšší mírou rizika hospodaření a ani z tohoto hlediska proto není pozorována výrazná diferenciaci mezi jednotlivými kraji.

**Počty rizikových obcí a obcí s vyšší mírou rizika hospodaření v rozdělení podle krajů
k 31.12.2008**

Kraj	Počet obcí	Počet obcí s rizikovým hospodařením	%	Počet obcí s vyšší mírou rizika hospodaření	%
	1	2	sl. 2/ sl. 1	4	sl. 4/ sl. 1
Hl. m. Praha	1	0	0,0	0	0,0
Středočeský	1 145	43	3,8	1	0,1
Jihočeský	622	9	1,4	1	0,2
Plzeňský	501	13	2,6	3	0,6
Karlovarský	131	8	6,1	3	2,3
Ústecký	354	20	5,6	4	1,1
Liberecký	215	13	6,0	2	0,9
Královéhradecký	448	13	2,9	3	0,7
Pardubický	451	16	3,5	4	0,9
Vysočina	704	30	4,3	2	0,3
Jihomoravský	672	21	3,1	1	0,1
Olomoucký	397	18	4,5	1	0,3
Zlínský	304	24	7,9	0	0,0
Moravskoslezský	299	13	4,3	1	0,3
Celkem	6 244	241	3,9	26	0,4

Zdroj: ARIS, sestava 426M

Nejvíce obcí s vyšší mírou rizika hospodaření se nachází v nejnižších velikostních kategoriích obcí s počtem obyvatel od 101 do 500 (19 obcí z celkových 26). Podíl rizikových obcí je pak nejvyšší ve velikostních kategoriích 201 – 1 000 obyvatel (150 obcí z 241; viz sloupec 4 a 5 tabulky).

Souhrnný přehled o zadluženosti obcí a přehled rizikových obcí a obcí s vyšší mírou rizika hospodaření k 31.12.2008 v rozdělení podle velikostních kategorií obcí

Velikostní kategorie (počet obyvatel obce)	Počet obcí	Počet zadlužených obcí	%	Počet obcí s rizikovým hospodařením	%	Počet obcí s vyšší mírou rizika hospodaření	%
	1	2	sl. 2/sl. 1	4	sl. 4/sl. 1	6	sl. 6/sl. 1
1 – 100	529	95	18	8	1,5	1	0,2
101 – 200	1 049	307	29,3	27	2,6	6	0,6
201 – 500	2 013	915	45,5	89	4,4	13	0,6
501 – 1 000	1 307	801	61,3	61	4,7	4	0,3
1 001 - 2 000	691	509	73,7	28	4,1	0	0,0
2 001 +	655	602	91,9	28	4,3	2	0,3
celkem	6 244	3 229	51,7	241	3,9	26	0,4

Zdroj: ARIS, sestava 429M, 426M

Všech 26 obcí s vyšší mírou rizika hospodaření bylo, v souladu s usnesením vlády České republiky č. 1395/2008 (bod III./1.), požádáno dopisem ministra financí o zdůvodnění a o stanovisko zastupitelstva obce.

Přehled oslovených obcí v rozdělení podle krajů¹ je následující:

- Středočeský kraj – obec Měňany
- Jihočeský kraj – obec Jickovice
- Plzeňský kraj – městys Chudenice, obce Rybnice a Milíře
- Karlovarský kraj – obce Nebanice, Prameny a Bublava
- Ústecký kraj – obce Dobrná, Lukavec, Újezdeček a Chlumeč
- Liberecký kraj – obce Cetenov a Roprachtice
- Královéhradecký kraj – obce Humburky, Vilantice a Strážné
- Pardubický kraj – obce Podhořany u Ronova, Bělá nad Svitavou, Květná a Dobříkov
- kraj Vysočina – obce Pohled a Třeštice
- Jihomoravský kraj – obec Šumná

¹ řazeno dle klasifikace LAU 1

- Olomoucký kraj – obec Dobrochov
- Moravskoslezský kraj – město Kravaře.

C. Vyhodnocení dopisů obcí

Ministerstvo financí obdrželo vyjádření 21 obcí. Na dopis ministra financí nereagovaly obce **Prameny, Dobrná, Chlumec, Strážné a Bělá nad Svitavou**. Příčinu jejich nepříznivého stavu hospodaření proto nebylo možné objektivně zhodnotit.

Po analýze všech dostupných podkladů byly obce s vyšší mírou rizika hospodaření rozčleněny do pěti skupin, podle hlavních příčin jejich vysokého zadlužení. Nejrizikovějšími skupinami obcí jsou z pohledu Ministerstva financí skupina 4 a 5 a jako nejméně riziková skupina 1 a 2.

Skupiny:

- 1) povinné předfinancování projektů podpořených z evropských fondů
- 2) investiční projekty pro rozvoj obce (pořízení, rekonstrukce infrastruktury, bytových jednotek apod.)
- 3) sporné závazky (probíhající soudní řízení)
- 4) investiční rozhodnutí na základě chybných předpokladů, smluvně neošetřených
- 5) porušení rozpočtové kázně – neplnění podmínek poskytnutí dotace

Vymezené skupiny příčin rizikovosti hospodaření obcí slouží pro přiblížení hlavních důvodů rizikového hospodaření obcí. Nicméně, u některých obcí je těchto důvodů více a jsou proto zařazeny do více skupin. Je třeba také poznamenat, že jednotlivé příčiny spolu často úzce souvisí a vzájemně se ovlivňují.

Do skupiny obcí, u nichž je hlavní příčinou rizikového hospodaření **předfinancování projektů** podpořených z evropských fondů (bankovním či dodavatelským úvěrem) patří obce Jickovice, Lukavec, Cetenov, Vilantice, Květná, Dobříkov, Třeštice, Dobrochov a město Kravaře.

Obce, jejichž zařazení mezi obce s vyšší mírou rizika je způsobeno zejména nákladnými **investičními projekty pro rozvoj obce** lze zařadit obec Měňany, městys Chudenice a obce Rybnice, Milíře, Nebanice, Újezdeček, Roprachtice, Humburky, Podhořany u Ronova, Květná, Šumná, Dobrochov.

Obce, na jejichž výši zadluženosti mají podstatný vliv **sporné závazky**, patří obce Rybnice a Šumná, které jsou zařazeny rovněž v předchozí skupině a dále pak obec Bublava.

Mezi obce, jejichž vysokou zadluženost způsobilo **investiční rozhodnutí učiněné na základě chybných předpokladů**, je možné zařadit obec Měňany (dokončený projekt obecní kotelny na biomasu s domácím i mezinárodním oceněním) a obec Bublava (nedokončený projekt výstavby aquaparku).

Na předchozí skupinu obcí úzce navazuje poslední skupina obcí, jejichž hospodaření je velmi zatíženo **nařízeným odvodem do státního rozpočtu** za porušení rozpočtové kázně. Z předchozích skupin sem lze zařadit obce Rybnice (probíhá spor) a Bublava. Dále pak obce Nebanice a Pohled.

Pro všechny obce s vyšší mírou rizika hospodaření a rizikovým hospodařením byly identifikovány čtyři skupiny vlivů, které mohou ohrozit hospodářský vývoj těchto obcí, jelikož tyto obce disponují slabými, bezprostředně použitelnými finančními rezervami.

Rizika:

- 1) klesající inkaso daňových příjmů (zejména příjmy získávané podle zákona o rozpočtovém určení daní) v následujících letech v souvislosti s poklesem výkonu domácí ekonomiky.
- 2) potřeba řešení náhlých výdajových potřeb (nepojištěná/nepojistitelná rizika)
- 3) neúspěch ve sporných řízeních
- 4) nedodržení podmínek poskytnuté (přislíbené) dotace

Na základě vyhodnocení všech dostupných podkladů je možné konstatovat, že z hlediska platební schopnosti jsou nejvíce ohroženy obce, jimž byl nařízen odvod za porušení rozpočtové kázně a obce, které učinily investiční rozhodnutí na základě chybných předpokladů, což spolu mnohdy úzce souvisí.

D. Závěr

Z výsledků monitoringu hospodaření obcí za rok 2008 vyplývá, že naprostá většina obcí hospodaří se svěřenými veřejnými prostředky obezřetně a cizí zdroje využívá jen v nezbytně nutné míře. Většina obcí si díky rostoucím daňovým příjmům v minulých letech vytvářela na svých bankovních účtech rezervy, které se budou v roce 2009 v důsledku nižších

daňových příjmů s velkou pravděpodobností snižovat a je proto možné očekávat zhoršení hospodářské situace obcí s nedostatečnými finančními rezervami (likviditou). Této situaci se Ministerstvo financí snaží předcházet prostřednictvím monitoringu hospodaření obcí, jímž upozorňuje především na ty obce, které disponují nízkou likviditou ve vztahu k jejich závazkům.

PŘEDKLÁDACÍ ZPRÁVA

A. Důvod předložení

Vláda České republiky projednala na svém jednání dne 12. listopadu 2008 materiál Ministerstva financí č. j. 1682/08 „Návrh monitoringu hospodaření obcí a návrh na zrušení usnesení vlády České republiky č. 346 ze dne 14. dubna 2004 o regulaci zadluženosti obcí a krajů pomocí ukazatele dluhové služby“. Vláda k tomuto materiálu přijala usnesení č. 1395, jímž schválila postup při monitoringu hospodaření obcí a současně uložila ministru financí, aby po vyhodnocení všech podkladů oslovil dopisem obce s vyšší mírou rizika hospodaření, tj. ty obce, jejichž ukazatel celkové likvidity je v intervalu $<0; 1>$ a zároveň podíl jejich cizích zdrojů a přijatých návratných finančních výpomocí k celkovým aktivům je vyšší než 25 % včetně, a požádal o zdůvodnění neuspokojivého stavu a o stanovisko zastupitelstva obce. Vláda zároveň uložila ministru financí informovat vládu vždy nejpozději k 30. září každého kalendářního roku o výsledcích monitoringu obcí.

C. Výsledky monitoringu – souhrnné

Do monitoringu hospodaření obcí za rok 2009 bylo zahrnuto všech 6 244 obcí. Monitoring hospodaření obcí je založen na sledování soustavy informativních a monitorujících ukazatelů (SIMU) u jednotlivých obcí a jimi zřízených příspěvkových organizací, přičemž za zásadní ukazatele jsou považovány ukazatel celkové likvidity a ukazatel podílu cizích zdrojů a přijatých návratných finančních výpomocí k celkovým aktivům. Výsledky monitoringu jsou následující:

- **monitorující ukazatel celkové likvidity** byl u **367 obcí** (5,9 % z celkového počtu obcí) v kritickém intervalu $<0; 1>$. Necelých 86 % obcí z celkového počtu vykazovalo hodnotu vyšší než 2,0. Průměrná hodnota ukazatele celkové likvidity za soubor všech obcí dosáhla hodnoty 53,6 (oproti předchozímu období jde o pokles o 85,2) a medián souboru vykázal hodnotu 8,6 (pokles o 2,8). Meziročně došlo k poklesu extrémních hodnot ukazatele.

- **monitorující ukazatel podílu cizích zdrojů a přijatých návratných finančních výpomocí k celkovým aktivům** byl u **134 obcí** (2,1 % z celkového počtu obcí) vyšší než 25,0 %, z toho se 114 obcí nacházelo v intervalu 25,0 – 50,0 %. Oproti roku 2008 jde o značné zhoršení, neboť nad sledovanou hranicí 25,0 % bylo 75 obcí (1,2 %). Velmi vysoké hodnoty jsou, podobně jako v předchozím roce, zaznamenány převážně u malých obcí, a to především z důvodu povinného předfinancování projektů, na něž mají obce přislíbenou podporu z fondů EU. Průměrná hodnota ukazatele za všechny obce vykazuje hodnotu 4,6 % a medián 1,9 %. Oproti předchozímu období jde jen o velmi mírné zhoršení těchto hodnot.

- **informativní ukazatele** jsou ze své povahy pouze doplňujícími ukazateli. Z tohoto důvodu nejsou v předloženém materiálu komentovány.

Při sledování **obcí s rizikovým hospodařením** (tj. obcí, jejichž ukazatel celkové likvidity byl k 31.12.2009 v intervalu <0; 1>) podle jednotlivých krajů nedochází oproti předchozímu období k výraznější diferenciaci. Nejvyšší procentní podíl rizikových obcí vykazuje Olomoucký kraj s 10,8 % a nejnižší podíl Pardubický kraj se 4,0 %.

Do kategorie **obcí s vyšší mírou rizika hospodaření** (tj. obcí, u nichž hodnoty obou monitorujících ukazatelů k 31.12.2009 nabývaly kritických hodnot) bylo zařazeno **44 obcí** (viz Příloha č. 1). Tato hodnota znamená meziroční nárůst o 18 obcí, přičemž opakovaný výskyt je zaznamenán u 18 obcí z celkového počtu 44 obcí. Nově se tak do nejrizikovější skupiny obcí zařadilo **26 obcí**.

V každém kraji, kromě kraje Jihomoravského, Zlínského a hl. m. Prahy, se vyskytuje alespoň 1 obec s vyšší mírou rizika hospodaření. Ani z tohoto hlediska proto není v relativním vyjádření pozorována výrazná diferenciaci mezi jednotlivými kraji.

**Počty obcí s rizikovým hospodařením a obcí s vyšší mírou rizika hospodaření
v rozdělení podle krajů k 31. 12. 2009**

Kraj	Počet obcí	Počet obcí z intervalu celkové likvidity <0;1>	%	Počet obcí s vyšší mírou rizika hospodaření	%
	1	2	sl. 2/ sl. 1	4	sl. 4/ sl. 1
Hl. m. Praha	1	0	0,0	0	0,0
Středočeský	1 144	49	4,3	6	0,5
Jihočeský	622	27	4,3	3	0,5
Plzeňský	501	23	4,6	4	0,8
Karlovarský	131	12	9,2	3	2,3
Ústecký	354	17	4,8	6	1,7
Liberecký	215	11	5,1	1	0,5
Královéhradecký	448	26	5,8	2	0,4
Pardubický	451	18	4,0	6	1,3
Vysočina	704	50	7,1	7	1,0
Jihomoravský	672	34	5,1	0	0,0
Olomoucký	397	43	10,8	3	0,8
Zlínský	305	32	10,5	0	0,0
Moravskoslezský	299	25	8,4	3	1,0
Celkem	6 244	367	5,9	44	0,7

Zdroj: ARIS, sestava 426M

Nejvíce obcí s vyšší mírou rizika hospodaření se nachází v nejnižších velikostních kategoriích obcí s počtem obyvatel od 101 do 1 000 (39 obcí z celkových 44; viz sl. 6). Nejvyšší počet obcí s rizikovým hospodařením se nachází ve velikostních kategoriích 201 – 1 000 obyvatel (194 obcí z 367, viz sl. 4 tabulky). V relativním vyjádření je ovšem nejvyšší podíl obcí s rizikovým hospodařením ve velikostní kategorii 1 001 – 2 000 obyvatel.

**Souhrnný přehled o zadluženosti obcí a přehled obcí s rizikovým hospodařením a vyšší mírou
rizika hospodaření k 31. 12. 2009 podle velikostních kategorií obcí**

Velikostní kategorie (počet obyvatel obce)	Počet obcí	Počet zadlužených obcí	%	Počet obcí z intervalu celkové likvidity <0;1>	%	Počet obcí s vyšší mírou rizika hospodaření	%
	1	2	sl. 2/sl. 1	4	sl. 4/sl. 1	6	sl. 6/sl. 1
1 - 100	506	114	22,5	21	4,2	1	0,2
101 - 200	1 062	330	31,1	54	5,1	10	0,9
201 - 500	1 985	884	44,5	116	5,8	20	1,0
501 - 1 000	1 327	809	61,0	78	5,9	9	0,7
1 001 - 2 000	697	505	72,5	53	7,6	1	0,1
2 001 +	667	608	91,2	45	6,7	3	0,4
celkem	6 244	3 250	52,0	367	5,9	44	0,7

Zdroj: ARIS, sestava 429M, 426M

V souladu s usnesením vlády České republiky č. 1395/2008 (bod III./1.) bylo dopisem ministra financí požádáno o zdůvodnění a o stanovisko zastupitelstva obce všech 26 obcí, které byly k 31. 12. 2009 poprvé zařazeny mezi obce s vyšší mírou rizika hospodaření. Dále byly dopisem ministra financí osloveny obce, které se ve skupině obcí s vyšší mírou rizika hospodaření vyskytly opakovaně. Oslovena nebyla obec Prameny, u níž zajišťuje správu obce správce jmenovaný Ministerstvem vnitra a obec Chlumeč, s jejíž nepříznivou hospodářskou situací je Ministerstvo financí detailně seznámeno.

Přehled obcí s vyšší mírou rizika hospodaření v rozdělení podle krajů¹ je následující:

- Středočeský kraj – obce Měňany, Chlumín, městys Bezno, obce Chrást, Kunice a Řeřichy
- Jihočeský kraj – obce Klec, Světce a Řepice
- Plzeňský kraj – městys Chudenice, obce Rybnice, Hlince a Milíře
- Karlovarský kraj – obce Nebanice, Prameny a Bublava
- Ústecký kraj – obce Dobrná, Nezabylice, Lukavec, Slavětín, Újezdeček a Chlumeč
- Liberecký kraj – obec Hlavice
- Královéhradecký kraj – obce Božanov, Strážné
- Pardubický kraj – obce Podhořany u Ronova, Květná, Bělá nad Svitavou, Vítějeves, Dobříkov a Nové Hrady
- kraj Vysočina – obce Pohled, Ostrov, Bohuslavice, Horní Dubenky, Police, Menhartice a Číměř
- Olomoucký kraj – obce Babice, Polomí a Krumsín
- Moravskoslezský kraj – obce Čeladná, Jeseník nad Odrou a město Kravaře.

D. Vyhodnocení dopisů obcí

Ministerstvo financí obdrželo vyjádření celkem 29 obcí. Z 26 obcí, které se ve skupině obcí s vyšší mírou rizika vyskytly poprvé k 31. 12. 2009, se k dopisu ministra financí vyjádřilo 24 obcí. Na dopis ministra financí nereagovaly obce **Řeřichy** a **Bohuslavice**. Opakovaně se k dopisu ministra financí nevyjádřily obce **Dobrná** a **Strážné**.

---

¹ řazeno dle klasifikace NUTS 3 a LAU 1

Po analýze všech dostupných podkladů byly obce s vyšší mírou rizika hospodaření rozčleněny do čtyř skupin podle hlavních příčin jejich relativně vysokého stavu závazků. Nejrizikovějšími skupinami obcí jsou z pohledu Ministerstva financí skupiny 3 a 4 a jako nejméně rizikové skupiny 1 a 2, do nichž spadá většina sledovaných obcí.

Skupiny:

- 1) povinné předfinancování projektů podpořených z evropských fondů
- 2) investiční projekty pro rozvoj obce (pořízení, rekonstrukce infrastruktury, bytových jednotek apod.)
- 3) investiční rozhodnutí na základě chybných předpokladů, smluvně neošetřených
- 4) porušení rozpočtové kázně – neplnění podmínek poskytnutí dotace

Vymezené skupiny příčin rizikovosti hospodaření obcí slouží pro přiblížení hlavních důvodů, proč se u nich rizika vyskytují. U některých obcí je těchto důvodů více a jsou proto zařazeny do více skupin. Je třeba také poznamenat, že jednotlivé příčiny spolu často úzce souvisí a vzájemně se ovlivňují.

Nejpočetnější skupinu obcí, u nichž je hlavní příčinou nebo jednou z hlavních příčin rizikového hospodaření **předfinancování projektů** podpořených z evropských fondů (převážně bankovním či dodavatelským úvěrem) tvoří obce Chlumín, Chrást, Klec, Světce, Řepice, Hlince, Lukavec, Slavětín, Hlavice, Božanov, Květná, Vítějeves, Dobříkov, Nové Hrady, Ostrov, Horní Dubenky, Police, Babice, Polomí, Krumsín, Čeladná, Jeseník nad Odrou a město Kravaře.

Nákladné **investiční projekty pro rozvoj obce**, které nebyly podpořeny z evropských fondů, zcela nebo zčásti ovlivnily zařazení obce Měňany, městyse Bezno, obcí Kunice, Světce, městyse Chudenice, obcí Rybnice, Milíře, Nebanice, Nezabylice, Slavětín, Újezdeček, Chlumec, Podhořany u Ronova, Květná, Bělá nad Svitavou, Vítějeves, Dobříkov, Menhartice, Číměř, Čeladná a Jeseník nad Odrou do skupiny obcí s vyšší mírou rizika hospodaření.

Především v důsledku **investičního rozhodnutí učiněného na základě chybných předpokladů** byly mezi obce s vyšší mírou rizika hospodaření zařazeny obce Měňany, Prameny, Bublava a Chlumec.

Do poslední skupiny spadají obce, jejichž hospodaření je zatíženo **nařízeným odvodem do státního rozpočtu** za porušení rozpočtové kázně. Z předchozích skupin sem lze zařadit městyš Bezno, obce Rybnice, Nebanice, Bublava, Chlumeč a dále obec Pohled.

Stejně jako v předchozím období byly pro všechny obce s vyšší mírou rizika hospodaření a rizikovým hospodařením identifikovány tři skupiny vlivů, které mohou ohrozit hospodářský vývoj těchto obcí, jelikož tyto obce disponují slabými, bezprostředně použitelnými finančními rezervami.

Rizika:

- 1) nižší inkaso daňových příjmů oproti předpokladům obce (zejména příjmy získávané podle zákona o rozpočtovém určení daní)
- 2) potřeba řešení náhlých výdajových potřeb (nepojištěná/nepojistitelná rizika)
- 3) nedodržení podmínek poskytnuté (přislíbené) dotace

E. Závěr

Na základě vyhodnocení všech dostupných podkladů je možné konstatovat, že z hlediska platební schopnosti jsou nadále nejvíce ohroženy obce, jimž byl nařízen odvod za porušení rozpočtové kázně a obce, které učinily investiční rozhodnutí na základě chybných předpokladů, což spolu mnohdy úzce souvisí.

Do dalších období spatřujeme největší rizika ve spojení s nedodržáním dotačních podmínek projektů podpořených z fondů EU. A to zejména u malých obcí, které nedisponují dostatečným majetkem pro krytí případných nařízených odvodů či pro uhrazení projektu v plné výši, nedojde-li k proplacení dotace.

Většina obcí zařazených do skupiny obcí s vyšší mírou rizika hospodaření by se i přes výše uvedená rizika neměla dostat do vážných problémů se svou platební schopností. Vysoké riziko platební neschopnosti však trvá u obcí Měňany, Nebanice, Prameny, Bublava, Chlumeč a Pohled. Z obcí, které nezaslaly své vyjádření, spatřujeme vysoké riziko u obce Dobrná.

Střední riziko bylo identifikováno u obcí Kunice, Klec, městyse Chudenice, obcí Rybnice a Květná.

I přes nepříznivý vývoj daňových příjmů v roce 2009 a častá zpoždění v proplácení přislíbených dotací z fondů EU hospodaří naprostá většina obcí odpovědně a možným rizikům, které by mohly negativně ovlivnit chod obce, se snaží při své činnosti předcházet.

PŘEDKLÁDACÍ ZPRÁVA

A. Důvod předložení

Vláda České republiky projednala na svém jednání dne 12. listopadu 2008 materiál Ministerstva financí č. j. 1682/08 „Návrh monitoringu hospodaření obcí a návrh na zrušení usnesení vlády České republiky č. 346 ze dne 14. dubna 2004 o regulaci zadluženosti obcí a krajů pomocí ukazatele dluhové služby“. Vláda k tomuto materiálu přijala usnesení č. 1395, jímž schválila postup při monitoringu hospodaření obcí a současně uložila ministru financí, aby po vyhodnocení všech podkladů oslovil dopisem obce s vyšší mírou rizika hospodaření, tj. ty obce, jejichž ukazatel celkové likvidity je v intervalu $<0; 1>$ a zároveň podíl jejich cizích zdrojů k celkovým aktivům je vyšší než 25 % včetně, a požádal o zdůvodnění neuspokojivého stavu a o stanovisko zastupitelstva obce. Vláda zároveň uložila ministru financí informovat vládu vždy nejpozději k 30. září každého kalendářního roku o výsledcích monitoringu hospodaření obcí.

V souvislosti se změnami v účetnictví veřejného sektoru, které nabyly účinnosti od 1.1.2010, bylo usnesení vlády č. 1395/2008 novelizováno usnesením č. 695 ze dne 29. září 2010, přičemž se změny týkaly zejména algoritmů soustavy ukazatelů monitoringu.

B. Výsledky monitoringu – souhrnné

Do monitoringu hospodaření obcí za rok 2010 bylo zahrnuto 6 243 obcí z celkového počtu 6 245. Ukazatele nemohly být vyhodnoceny u obcí Podkopná Lhota a Ostrata, které ve stanoveném termínu nepředaly do centrálního systému účetních informací státu svou řádnou účetní závěrku. Monitoring hospodaření obcí je založen na sledování soustavy informativních a monitorujících ukazatelů (SIMU) u jednotlivých obcí a jimi zřízených příspěvkových organizací, přičemž za zásadní ukazatele jsou považovány ukazatel celkové likvidity a ukazatel podílu cizích zdrojů k celkovým aktivům. Výsledky monitoringu jsou následující:

- **monitorující ukazatel podílu cizích zdrojů k celkovým aktivům** byl u **139 obcí** (2,2 %) vyšší než 25,0 %, z toho 118 obcí se nacházelo v intervalu 25,0 – 50,0 %. Oproti roku 2009 jde pouze o nepatrnou změnu, neboť nad sledovanou hranicí 25,0 % bylo v tomto roce 134 obcí (2,1 %). Velmi vysoké hodnoty ukazatele jsou, podobně jako v minulých letech, způsobeny převážně povinným předfinancováním projektů u malých obcí, na něž mají obce přislíbenou podporu z fondů EU. Ve všech případech se jedná o obce do zhruba 5 tis. obyvatel.;

- **monitorující ukazatel celkové likvidity** byl u **648 obcí** (10,4 %) v kritickém intervalu <0; 1>. Ve srovnání s rokem 2009 to znamená nárůst o téměř 77 %. Oproti vývoji v předchozích letech jde na první pohled o výrazné zhoršení. **Hlavní příčinou však není zhoršení hospodářské situace jednotlivých obcí, ale změna ve struktuře rozvahy a způsobu účtování (zejména o transferech) s účinností od 1. 1. 2010. Údaje za rok 2010 proto nejsou zcela srovnatelné s údaji za roky předchozí.**

- **informativní ukazatele** jsou ze své povahy pouze doplňujícími ukazateli. Z tohoto důvodu nejsou v předloženém materiálu komentovány.

Při sledování **obcí s rizikovým hospodařením** (tj. obcí, jejichž ukazatel celkové likvidity byl k 31.12.2010 v intervalu <0; 1>) podle jednotlivých krajů došlo oproti předchozímu období k výraznější diferenciaci. Nejvyšší procentní podíl rizikových obcí vykazuje Zlínský kraj s 19,8 % a nejnižší podíl Jihočeský kraj s 5,14 %.

Do kategorie **obcí s vyšší mírou rizika hospodaření** (tj. obcí, u nichž hodnoty obou monitorujících ukazatelů k 31.12.2010 nabývaly kritických hodnot) bylo zařazeno **62 obcí** (viz Příloha č. 1). Tato hodnota znamená meziroční nárůst o 18 obcí, přičemž opakovaný výskyt je zaznamenán u 11 obcí. Nově se tak do nejrizikovější skupiny obcí zařadilo **51 obcí**.

V každém kraji, kromě hl. m. Prahy, se vyskytuje alespoň 1 obec s vyšší mírou rizika hospodaření. Ani z tohoto hlediska proto není v relativním vyjádření pozorována výrazná diferenciaci mezi jednotlivými kraji s výjimkou kraje Karlovarského.

Tab. č. 1 Počty obcí s rizikovým hospodařením a obcí s vyšší mírou rizika hospodaření v rozdělení podle krajů k 31. 12. 2010

Kraj	Počet hodnocených obcí	Počet obcí s rizikovým hospodařením (z intervalu celkové likvidity <0;1>)	%	Počet obcí s vyšší mírou rizika hospodaření	%
	1	2	sl. 2/ sl. 1	4	sl. 4/ sl. 1
Hl. m. Praha	1	0	0,00	0	0,00
Středočeský	1 144	111	9,70	10	0,87
Jihočeský	622	32	5,14	5	0,80
Píseňský	501	54	10,78	4	0,80
Karlovarský	131	16	12,21	6	4,58
Ústecký	354	34	9,60	4	1,13
Liberecký	215	23	10,70	3	1,40
Královéhradecký	448	36	8,04	2	0,45
Pardubický	451	53	11,75	7	1,55
Vysočina	704	65	9,23	4	0,57
Jihomoravský	672	66	9,82	4	0,60
Olomoucký	398	57	14,32	5	1,26
Zlínský	303	60	19,80	2	0,66
Moravskoslezský	299	41	13,71	6	2,01
Celkem	6 243	648	10,38	62	0,99

Zdroj: CSÚIS, aktuální k 19.4.2011

Meziroční nárůst počtu obcí s rizikovým hospodařením se nutně projevil i ve výše uvedené tabulce, kdy ve Zlínském kraji do této skupiny spadá téměř každá pátá obec, nicméně podíl obcí s vyšší mírou rizika hospodaření dosahuje nejvyšších hodnot v Karlovarském kraji, přestože Karlovarský kraj patří ke krajům, v nichž je dosahováno poměrně vysokých hodnot daňových i celkových příjmů v přepočtu na 1 obyvatele, na rozdíl od kraje Zlínského, který v obou těchto ukazatelích patří ke krajům s nejnižšími vykazovanými hodnotami.

Nejvíce obcí s vyšší mírou rizika hospodaření se v roce 2010 nacházelo ve velikostních kategoriích obcí s počtem obyvatel od 201 do 1 000 (39 obcí z celkových 62, viz sl. 6 tabulky č. 2). V těchto velikostních kategoriích se nachází i nejvyšší počet obcí s rizikovým hospodařením (335 obcí z 648, viz sl. 4 tabulky č. 2). V relativním vyjádření je ovšem nejvyšší podíl obcí s rizikovým hospodařením ve velikostní kategorii nad 2 000 obyvatel.

Tab. č. 2   Souhrnný přehled o zadluženosti obcí a přehled rizikových obcí k 31. 12. 2010
podle velikostních kategorií obcí

Velikostní kategorie (počet obyvatel obce)	Počet obcí	Počet zadlužených obcí	%	Počet obcí z intervalu <0;1>	%	Počet obcí s vyšší mírou rizika	%
	1	2	sl. 2/sl. 1	4	sl. 4/sl. 1	6	sl. 6/sl. 1
1 - 100	494	107	21,7	31	6,3	3	0,6
101 - 200	1 056	311	29,5	81	7,7	9	0,9
201 - 500	1 976	817	41,3	181	9,2	24	1,2
501 - 1 000	1 340	773	57,7	154	11,5	15	1,1
1 001 - 2 000	708	490	69,2	98	13,8	8	1,1
2 001 +	669	614	91,8	103	15,4	3	0,4
celkem	6 243	3 112	49,8	648	10,4	62	1,0

Zdroj: CSÚIS, aktuální k 19. 4. 2011

V souladu s usnesením vlády České republiky č. 1395/2008 (bod III./1.), ve znění usnesení č. 695/2010, byl obcím, které byly k 31. 12. 2010 zařazeny mezi obce s vyšší mírou rizika hospodaření, přičemž k 31.12.2009 do této skupiny nespádaly, zaslán dopis ministra financí se žádostí o zdůvodnění a o stanovisko zastupitelstva obce. Jednalo se celkem o 50 obcí (oslovena nebyla obec Všeň, viz níže). Dále bylo dopisem ministra financí osloveno 10 obcí (oslovena nebyla obec Prameny, viz níže), které se ve skupině obcí s vyšší mírou rizika hospodaření vyskytly opakovaně. Z tohoto důvodu u nich **nebylo** zdůvodnění a stanovisko zastupitelstva obce požadováno. Oslovena nebyla obec Prameny, u níž zajišťuje správu obce správce jmenovaný Ministerstvem vnitra a obec Všeň, která mezi obce s vyšší mírou rizika hospodaření spadá jen v důsledku prokazatelně chybného účtování (při správném účtování by spadala „jen“ do skupiny rizikových obcí).

Přehled obcí zařazených do skupiny obcí s vyšší mírou rizika hospodaření v rozdělení podle krajů¹ je následující:

- Středočeský kraj – obec Bříství, městys Cerhenice, obce Měňany, Petříkov, Rohozec, Semtěš, Sluhy, městys Sovínky, obce Starý Vestec a Zvánovice;
- Jihočeský kraj – obce Klec, Libětice, Polště, Střížovice a Zvíkovské Podhradí;
- Plzeňský kraj – obce Babylon, Milíře, Nezdice a Rybnice;
- Karlovarský kraj – obce Bublava, Dolní Rychnov, Lipová, Nebanice, Prameny a městys Svatava;

¹ kraje řazeny dle klasifikace NUTS 3, obce abecedně

- Ústecký kraj – obce Kalek, Lišany, Nová Ves a Želkovice;
- Liberecký kraj – obce Bílý Kostel nad Nisou, Sloup v Čechách a Všeň;
- Královéhradecký kraj – obce Dětenice a Libníkovice;
- Pardubický kraj – obce Bělá nad Svitavou, Dolní Roveň, Karle, město Horní Jelení, obce Hroubovice, Podhořany u Ronova a Semín;
- kraj Vysočina – obce Hradec, Menhartice, město Náměšť nad Oslavou a obec Pohled;
- Jihomoravský kraj – obce Medlovice, Rostěnice-Zvonovice, Sivice a Šumná
- Olomoucký kraj – obce Obědkovice, Pavlovice u Kojetína, Přáslavice, Vápenná a Vlčice;
- Zlínský kraj – obce Košíky a Návojná
- Moravskoslezský kraj – obce Bělá, Jezdkovice, Nové Lublice, město Štramberk, obce Velké Albrechtice a Vendryně.

C. Vyhodnocení dopisů obcí

Ministerstvo financí obdrželo vyjádření celkem 52 obcí. Z 50 obcí, které byly do skupiny obcí s vyšší mírou rizika zařazeny k 31. 12. 2010, přičemž k 31. 12. 2009 se v této skupině nevyskytovaly, se k dopisu ministra financí vyjádřilo všech 50 oslovených obcí.

Po analýze všech dostupných podkladů byly obce s vyšší mírou rizika hospodaření rozčleněny do čtyř kategorií podle hlavních příčin jejich relativně vysokého stavu závazků. Největší rizika z pohledu Ministerstva financí plynou z kategorií 3 a 4, nejmenší z kategorií 1 a 2, do nichž je zahrnuta většina sledovaných obcí. Oproti minulým rokům bylo nutno vytvořit i kategorii, do níž byly zařazeny obce, které byly do skupiny obcí s vyšší mírou rizika hospodaření zařazeny zejména z důvodu chybného účtování, což souvisí s faktem, že rok 2010 byl prvním rokem účetní reformy. Tyto chyby už byly, podle informací obcí, napraveny.

Kategorie:

- 1) povinné předfinancování a spolufinancování projektů podpořených z evropských fondů nebo národních dotačních titulů;
- 2) investiční projekty pro rozvoj obce (pořízení majetku, rekonstrukce infrastruktury, bytových jednotek apod.);
- 3) investiční rozhodnutí na základě chybných předpokladů, smluvně neošetřených;

- 4) porušení rozpočtové kázně – neplnění podmínek poskytnutí dotace;
- 5) chybné účtování.

Důvodem pro vymezení výše uvedených kategorií je zobecnění hlavních důvodů, proč se u sledovaných obcí rizika vyskytují. Přestože je u některých obcí těchto důvodů více obce jsou zařazeny vždy pouze do jedné kategorie podle dominantní příčiny. Je třeba také poznamenat, že jednotlivé příčiny spolu často úzce souvisí a vzájemně se ovlivňují.

ad 1) Nejpočetnější skupinu obcí, u nichž je hlavní příčinou rizikového hospodaření **předfinancování projektů** podpořených z evropských fondů nebo národních zdrojů (převážně bankovním či dodavatelským úvěrem) tvoří obce Babylon, Bělá, Bílý Kostel nad Nisou, Bříství, městys Cerhenice, obce Dětenice, Dolní Roveň, město Horní Jelení, obce Hradec, Jezdkovice, Kalek, Klec, Košíky, Libědice, Libníkovice, Lipová, Lišany, Milíře, Medlovice, obce Nezdice, Nová Ves, Nové Lublice, Obědkovice, Petříkov, Polště, Přáslavice, Rohozec, Semín, Semtěš, Sloup v Čechách, Sluhy, městys Sovínky, Starý Vestec, Střížovice, město Štramberk, obce Velké Albrechtice, Vendryně, Zvánovice, Zvíkovské Podhradí a Želkovice (celkem 40 obcí).

ad 2) Nákladné **investiční projekty pro rozvoj obce**, které nespádají do předchozí kategorie (nebyly dotačně podpořeny nebo nejde o předfinancování), zcela nebo zčásti ovlivnily zařazení obcí Bělá nad Svitavou, Dolní Rychnov, Hroubovice, Karle, Menhartice, města Náměšť nad Oslavou, obcí Podhořany u Ronova, Rybnice, městyse Svatava, obcí Šumná a Vlčice do skupiny obcí s vyšší mírou rizika hospodaření (celkem 11 obcí).

ad 3) Především v důsledku **investičního rozhodnutí učiněného na základě chybných předpokladů** byly mezi obce s vyšší mírou rizika hospodaření zařazeny obce Měňany, Pavlovice u Kojetína a Prameny (celkem 3 obce).

ad 4) Do poslední skupiny spadají obce, jejichž hospodaření je zatíženo **nařízeným odvodem do státního rozpočtu** za porušení rozpočtové kázně. Lze sem zařadit obce Bublava, Nebanice, Pohled, Rostěnice-Zvonovice (celkem 4 obce).

ad 5) Zejména v důsledku **chybného účtování** byly do skupiny obcí s vyšší mírou rizika hospodaření zařazeny obce Návojná, Sivice, Vápenná a Všeň (celkem 4 obce).

Stejně jako v minulých letech byly pro všechny obce s vyšší mírou rizika hospodaření a rizikovým hospodařením, u nichž nejde přechodný stav, identifikovány tři kategorie rizik, které mohou ohrozit hospodářský vývoj těchto obcí, jelikož tyto obce disponují slabými, bezprostředně použitelnými finančními rezervami.

Rizika:

- 1) nižší inkaso daňových příjmů oproti předpokladům státního rozpočtu a obce (zejména příjmy získávané podle zákona o rozpočtovém určení daní),
- 2) potřeba řešení náhlých výdajových potřeb (nepojištěná/nepojistitelná rizika),
- 3) nedodržení podmínek poskytnuté (přislíbené) dotace.

D. Závěr

Na základě vyhodnocení všech dostupných podkladů je možné konstatovat, že z hlediska platební schopnosti jsou nadále nejvíce ohroženy obce, jimž byl nařízen odvod za porušení rozpočtové kázně a obce, které učinily investiční rozhodnutí na základě chybných předpokladů, což spolu mnohdy úzce souvisí.

Do dalších období stále spatřujeme největší rizika ve spojení s nedodržáním dotačních podmínek projektů podpořených z fondů EU. Tato rizika vyplývají jednak z pochybení v přípravné a realizační fázi, ale také z udržitelnosti projektu po stanovenou dobu, což vyžaduje každoroční vynakládání nemalých provozních výdajů z vlastních prostředků obce. Problémy mohou nastat zejména u malých obcí, které nedisponují dostatečným majetkem pro krytí případných nařízených odvodů či pro uhrazení projektu v plné výši, nedojde-li k proplacení dotace a také je u nich náročnější zajistit zdroje pro krytí provozních výdajů. Už samotné předfinancování působí obcím nemalé finanční potíže, které se mohou takto dále prohloubit. Každé prodlení oproti harmonogramu obcím navyšuje náklady na realizaci projektu. Negativní vliv předfinancování na hospodářskou situaci malých obcí dokládá už fakt, že 40 ze 62 obcí zařazených za rok 2010 do skupiny obcí s vyšší mírou rizika hospodaření se do této skupiny dostalo právě z důvodu realizace projektů podpořených dotacemi.

Většina obcí zařazených do skupiny obcí s vyšší mírou rizika hospodaření by se i přes výše uvedená rizika neměla dostat do vážných problémů se svou platební schopností, neboť se u nich identifikované riziko ukázalo pouze jako dočasné.

Vysoké riziko platební neschopnosti k 31. 12. 2010 trvá u obcí **Bublava, Nebanice, Pohled, Prameny a Rostěnice-Zvonovice**. Tyto obce nedisponují dostatečnými rezervami pro včasné uhrazení splatných závazků vzniklých především z důvodu chybných investičních rozhodnutí nebo z nařízeného odvodu za porušení rozpočtové kázně.

Střední riziko bylo identifikováno u obcí **Hroubovice, Karle, Klec, Měňany, Nová Ves, Nové Lublice, Pavlovice u Kojetína, Rybnice, Semtěš a Šumná**. Tyto obce jsou schopny se s veškerými závazky vypořádat za předpokladu, že u nich nenastane propad v příjmech nebo nedojde k náhlé výdajové potřebě.

I přes nízký růst daňových příjmů v roce 2010, po jejich značném propadu v roce 2009, a přes komplikace při čerpání dotací nedochází ke zhoršování hospodářské situace obcí, neboť obce své rozpočtové hospodaření těmto nepříznivým podmínkám postupně přizpůsobují. Hospodářský stav obcí lze označit za stabilní a přístup vedení obcí za velmi odpovědný.